

HOÀNG XUÂN VIỆT

ĐỨC ĐIỀM TĨNH

Thuật gây uy tín và gieo ảnh hưởng

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

Tổng phát hành :

NHÀ SÁCH SÀI GÒN

60 - 62 LÊ LỢI, QUẬN 1, TP. HCM
ĐT : 295868 - 296438

HOÀNG XUÂN VIỆT

ĐỨC ĐIỀM TĨNH

(THUẬT GÂY UY TÍN VÀ GIEO ẢNH HƯỞNG)

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP ĐỒNG THÁP

—1995—

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

THAY LỜI TỰA

Có khi nào bạn để ý đến những kết quả khốc hại của tình đã cảm chưa ? Nếu bạn đã để ý thì chúng tôi xin nhắc lại cùng bạn vài cái, hầu nhân bạn một đức tính vô song quan hệ cho đời sống. Nếu bạn chưa từng để ý, thì nhờ dịp này, bạn quan sát xã hội, bạn tự nội quan, để hiểu người, hiểu mình và tự luyện nên người xứng đáng.

Do những nhận xét về cuộc đời, về đời tư của ta hẳn bạn cũng biết những sự kiện đáng tiếc này : Là trong xã hội số người đã cảm nhiều qua ! Có người tỉnh tỉnh lúc chốc không biết sánh với cái gì. Đang đi họ bỗng vô cớ đã bụi có bên lề đường một cái. Họ búng tay. Họ xấn tay áo rồi chống nạnh, rồi rùn vai, rồi "thuyết", thuyết không kịp thở, thuyết thao bất tuyệt những điều...lạt như bã mía. Đi, họ đi như đàn bà trốn giặc. Ngồi, họ xê bên này, xích bên kia. sửa cà vạt, quẹt mũi giày, hí mũi, vuốt râu, chải kiếng, lau mồ hôi...Thiệt là lung tung và rộn...rộn.

Có người khác, tỉnh tỉnh thay đổi như chong chóng. Mới nghiêm như Phật, họ bỗng the thé cười và làm hề cho thiên hạ giải khuây. Rồi vừa vui vẻ

đó, họ liền mặt ủ mày sầu lại : Buồn rầu như một
chiều thu phong vũ.

Có người khác nữa, ai lỡ vấp vào chân họ một
chút, họ liền nổi "thâu lậu" lên và...quát. Giận ai,
mặt họ hoặc đỏ như tôm luộc, tái tợ ma trơi và họ đi
đứng lúc nào cũng như người mắc chứng thần kinh.

Họn nữa có kẻ muốn cái gì thì muốn trên họn.
Rồi khi thi hành một ước vọng, họ bỏ ăn bỏ ngủ để
thi hành cho thỏa mãn dục vọng của mình.

Thưa bạn ! Đó là hồn thú người đa cảm đặc
trung, bạn có thể gọi theo thứ tự :

Người Thân kinh

Người Dị cảm

Người Nóng tính

Người Đam mê

Quan sát xã hội, ta thấy các thú người ấy
không ít. Và khi dùng nội tính quan sát mình, tìm
hiếu mình cho chu đáo, chúng ta cũng thấy nhiều khi
trong đời sống, chúng ta hành động không khác họ
bao nhiêu. Biết bao lần chúng ta để tính đa cảm gây
loạn trong tâm não. Ta bất chấp công dụng của tri
tuệ, của ý chí để làm môi ngon cho tất đa cảm của
mình trong ngôn ngữ cũng như việc làm. Chúng ta
mất cả sự điềm đạm nội tâm và sự trầm tĩnh ngoại
thân. Óc tưởng tượng của chúng ta tha hồ mơ mộng,
dục vọng của chúng ta như con ngựa chúng không

cuong, đòi hỏi sự thỏa mãn một cách nồng nhiệt. Có một trù tính nào thì đi đâu chúng ta cũng tương tợ, đêm nằm thức trắng để lo và...lo. Gặp ai chúng ta cũng "tan" về lý tưởng, về trù nghĩ của mình. Ai đem đến cho chúng ta một "ác tín", chúng ta tái mặt, bối rối như người lên đoạn đầu đài và "mất tinh thần", sống trong lo âu, sợ sệt. Cuộc sống đang xuôi dòng, đây lạc thủ, bỗng gặp con thú thách, gặp trơ lực, hiểm nguy, thất bại, chúng ta vô vô ưu phiền, gặp ai không buồn nói nửa lời và buông xui các bốn phận hàng ngày. Lúc đàm luận cùng bè bạn, ai lỡ lời chạm tự ái ta chửi, - có khi vì hết sức vô tình. - ta nghe tâm hồn đau xót, cho thiên hạ coi rẻ mình, muốn ăn thua với mình, làm si hổ mình. Cắn ra trước công chúng nói vài tiếng vì phận sự, ta tự ti mặc cảm, cho mình là vụng về, thô kệch, bất lịch sự, nói không đâu ra đâu, nên cáo thôi. Được một "hi tín" hay thành công việc gì, ta hết còn tự chú, vui mừng nức nở, khua miệng khoe khoang và gặp một thằng con nít cũng giải bày tâm sự, sướng khoái của mình. Nói tắt, nếu thành thật kiểm tâm, chúng ta nhận thấy cách chắc chắn rằng mình làm tay sai không ít cho đa cảm tính, thủ đa cảm tính không cuong qua lỗ, hung hăng và có thể gọi được là man rợ. Kết quả là sao ? Nào có gì khó hiểu lắm đâu bạn. "Ai gico gió thì gặt bão". Kinh thánh của một tôn giáo nọ nói thế. Chúng ta gieo những mầm tai hại, tất nhiên chúng ta phải đau lòng gặp những mùa màng thảm thương. Chúng ta

đánh phải thường xuyên thất bại trên trường đời. Thiên hạ coi rẻ nhân cách của ta. Nếu là người không chức quyền thì mãi mãi ta là hạng người chỉ biết "dạ", hạng người vô lòn ra cũi. Nếu có chức quyền thì trong một giai đoạn chúng ta mua thù bán hận rồi sau cùng cáo chung với phần sự mình cách... đáng kiếp.

Chúng ta như vậy, người trước chúng ta nhiều kẻ không khác gì chúng ta và thế hệ mai sau tương phản đồng khó bề thoát khỏi những tai hại sinh ra bởi tật đa cảm nếu không có giáo luyện đầy đủ về tâm lý. Đa cảm tình tư nó không phải là thứ tai nạn của con người. Nếu được giáo dục chu đáo, nó có thể là cái "lò xo" cho con người hoạt động thành công mỹ mãn. Co điều đáng tiếc là không mấy kẻ biết lợi dụng nó, điều khiến nó nên để nó biến thành con ngựa hung hăng quá lỗ chỉ phối mình và đưa đẩy mình đến chỗ đau thương thất bại. Viết mấy trang đơn mọn sau đây, chúng tôi không có cao vọng gì hơn là cống hiến cho người bạn trẻ mới bước chân ra trường đời một mở nhận xét về bản chất, về mọi hình thức của tính đa cảm. Đồng thời, chúng tôi cũng xin nhan chút ít bi quyết để bạn tu luyện con người chỉ cục Điem Tinh tu nội tâm đến ngoại thân. Nhờ đức Điem Tinh bạn tu tương sáng suốt, chính đính, bạn điều khiển nguồn tình cảm của mình, biết lợi dụng tình ái đối với xã hội, bạn có diện tướng gây uy tín, ảnh hưởng rất mực.

Chúng tôi lấy làm tiếc xưa nay ở Tây cũng như ở Đông, phần nhiều dưới mái gia đình hay trên ghế nhà trường, người bạn trẻ rất ít được giáo luyện về đường tâm đức. Rải rác trong vài tác phẩm như "Đức tự chủ", "Ngón thần để luyện tâm", "Tủ điển nghệ thuật sống" (1) và thư nhất trong "Tổ chức đời sống tinh thần"(2) chúng tôi có nhấn mạnh : Cần thiết là con người phải cố gắng học làm người. Chúng ta còn có một quan niệm chân chính về tri thức - người tri thức chính hiệu phải là người ràng lo cho mình có thân thể khỏe mạnh, có hồn linh thánh đức, có tâm tinh điểm đậm, có thuật xử thế khéo khôn và hoạt động cách đắc lực. Chúng ta đừng lầm, tu dưỡng tri thức chỉ là làm thợ si, tiến sĩ hay dấn vào óc cá thư viện sách. Học giỏi không ai không nhân là rất cần thiết cho đời người. Song cần thiết hơn cho người bạn trẻ sau khi rời gia đình, trường học để làm nên, để thực hiện xong sứ mạng tạo hóa và xã hội giao phó cho, là thực hiện chu toàn bốn phương diện kể trên về tri thức, nhất là thực hiện việc luyện tính tu tâm, đã hơn một lần chúng tôi ước ao việc học làm người được hệ thống hóa thành một khoa học và chúng tôi tạm gọi khoa học ấy là "Vi nhân học"(2) Chúng tôi

(1) Hai quyển này sẽ xuất bản trong loại sách "Học làm người".

(2) Chúng tôi mượn hai tiếng "Vi nhân" của Khổng Tử và thêm tiếng "học" vào để chỉ khoa "Học làm người"

thiết tha ước ao cho nó có một địa vị xứng đáng trong chương trình giáo dục của một dân tộc. Riêng ở những quốc gia mà chính phủ áp dụng chương trình học thi tú tài Pháp hay giống thế, thì chương trình con đẻ của nền giáo dục La tinh (Pháp, Bỉ, Ý...) bị Renan kết án cách nặng nề ; "Vi nhân học" càng cần được quan tâm hơn. Thiết tưởng không có chương trình giáo dục nào được áp dụng nhiều mà cấu trúc việc rèn luyện tâm tính con người hơn chương trình ấy. Người ta hăm hực lo tạo những "ông tu" có óc nào đây chứ, đây khoa học còn lương tâm và cách xử thế của họ ra sao, mặc kệ. Ở nhà trường những bậc có phân sự giáo dục thương coi mình như một thú công chức hay một viên cảnh sát đơn thuần. Người ta thì hành phân sự lấy có như một cái máy, cái coi diện tượng bên ngoài của học trò mà xét đoán hay hay dở. Người ta bắt chập việc nghiên cứu cơ cấu tâm lý ké mình giáo dục và không kể gì đến nghệ thuật rèn người. Hề thấy dó, thấy xấu là người ta dùng dùng ó re, mĩa mai, trừng trị, in tri xấu và đôi khi lạm dụng quyền giáo dục để làm những việc khác. Dưới mắt của nhiều vị có quyền giáo dục, những học sinh nói ngoại ngữ, Pháp ngữ chẳng hạn, như bấp rang, làm toán nhanh như chớp thì đủ rồi. Vô lễ, hung bạo, xét đoán vô căn cứ cá nhân, kỳ dị, gàn dở, háo ăn, truy lạc, hỗn xác thế nào cũng không sao. "Ông Tu" mà "Tri thức" mà ! Không cần sâu sắc lắm, người ta cũng nhận rằng nhiều môn học trong chương trình

tủ tài rất có ích lợi cho người bạn trẻ sau này trên bước đường đời. Những điều người ta muốn đánh dấu đậm, là với cái vốn học thức ấy thôi, họ không đủ đảm bảo cuộc sống đường hoàng cho mình và nếu thiếu hẳn "Tâm dục" họ có thể dùng học vấn của mình để làm nhiều việc có thể có hại chung. Chắc bạn nhớ câu này của Rabelais chứ ? "Khoa học mà không lương tâm chỉ đem đến sự phá hoại tâm hồn". Chúng tôi có một người bạn, đồ nọ trong một cuộc thảo luận về giáo dục, nói một câu rất chí lý : "Giáo dục mà chỉ chú trọng tri 'dục, cấu thả tâm dục là "huấn luyện", là "chuẩn bị đưa ra lò đời" những tên đại gian đại ác có nghệ thuật và khoa học". Vậy chúng tôi thiết tưởng người ta nên mau mau bắt buộc những học viên nghiên cứu các khoa "học làm người" cũng như nghiên cứu các ngành khoa học khác. Một thí sinh ban tú tài bị hạch viết, hạch miệng về toán học, văn chương, cũng phải bị hạch về những bí quyết rèn ý chí, luyện tình cảm, giữa tình thần. Thí sinh nào có cao điểm về các môn khác mà có điểm kém về "Vi nhân học" thì giám khảo phải xét lại. Chúng tôi cũng nồng nhiệt ước mong sao rồi đây có những bậc đức đầy trí rộng soạn riêng những sách giáo khoa "Vi nhân học" thích hợp cho từng ban từ tiểu học, trung học đến đại học. Và ước gì các giáo từ trong những sách ấy làm thành một hệ thống chặt chẽ như ở bao nhiêu khoa học khác.

Trong khi chờ đợi, chúng tôi thiết tưởng những

bạn trẻ nào quan tâm đến vận mệnh ngày mai của mình, nên cố gắng tìm sách tự học. Riêng về mặt tâm đức, ở chân trời này bạn có thể dùng nhiều quyển trong tủ sách "Học làm người". Và để luyện đức Điểm Đạm theo gương cổ nhân, bạn nên chu đáo đọc quyển "Cái dùng của Thánh nhân" của Nguyễn Duy Cần. Để gọi là góp một chút công với tác giả đây kinh nghiệm này trong việc giúp bạn tự luyện nên người có tâm hồn bình lặng, có ngoại thân thản nhiên, chúng tôi không nệ tài non sức kém, đưa vào quyển "Le guide de l'émotif" của Raymond de Saint Laurent để viết quyển sách bé con mà bạn đang cầm đây. Chúng tôi tận tụy giúp bạn am hiểu nguyên nhân khiến ta mất thăng bằng nội tâm và có diễn mao lộc chóc. Chúng tôi chỉ vạch ra bản chất của con người đã cảm tính. Nhờ quan sát xã hội bạn "tri kỷ", bạn am tường cơ cấu tinh chất tam lý của mình và bằng những bi quyết tuy vắn tắt song thực hành thần diệu căn cứ trên thuật tự kỷ ám thị, trong một ngày gần đây, bạn sẽ biến thành con người cực kỳ điềm tĩnh. Con người điềm tĩnh chúng tôi hứa cho bạn đây, xin bạn đừng hiểu là con người "sống ngày nay không biết có ngày mai", con người lười suy tư, lười hẳn, lười, nhu nhược, lười khù, gàn dở, thụ con người thân xác mới mẻ, tâm thần kiệt quệ và lối sống cách vất vưởng. Không. Con người điềm tĩnh, lý tưởng của bạn, là con người có óc não sang suốt, có nghị lực dồi dào, có nhiệt khí phong phú luôn hoạt động, hàng

nóng song tâm hồn lúc nào cũng bình lặng, ngoài thân bao giờ cũng thản nhiên trước mọi biến cố, mọi hiện tượng, mọi du luận chê khen, mọi thất bại và thử thách. Bạn không bao giờ nào đồng bằng cách nói nhiều. Bạn có khi mấy giờ liên tiếp nói thao thao bất tuyệt. Lúc bạn nói hay làm thính, bạn luôn là một sức mạnh mà bất cứ ai thấy cũng kiêng dè. Sống giữa xã hội nhiều khi bạn xem ra rất âm thầm, nhiều khi bạn làm thính lúc bao kẻ xung quanh nói như ong dậy ố. Song thấy bạn, người ta không có cảm tượng rằng bạn ngu dốt, không có cái gì để mà nói, mà người ta tự nhiên cho bạn là người tự chủ, điềm đạm, biết sống dè dặt và cân lời nói việc làm như thiên hạ cân vàng. Trong gương mặt, cặp mắt, lời nói, phong độ, diện mạo của bạn tàng trữ một cái gì ngấm ngấm, cường dũng khiến khi bạn giao tiếp cùng ai, ngay lúc đầu bạn ảnh hưởng được kẻ ấy. Bởi thu trữ nhiều sức lực, khi lúc và tâm lực nên thường bạn hành động rất đặc lực. Thưa bạn ! Đó là vai đặc điểm của con người điềm tĩnh mà chúng tôi xin chân thành gửi cho bạn. Chắc hẳn bạn ham muốn trở thành con người như vậy chứ ? Và ai muốn đạt mục đích : Bạn muốn có được Điểm Đạm, bạn cần rèn luyện nó luôn. Ở mấy chương sau đây chúng tôi hy vọng sẽ cống hiến cho bạn đôi phương thể linh diệu để mau đi đến mục đích. Mong bạn chịu khó đọc chu đáo, kiên tâm, học thuộc lòng các bí quyết và áp dụng chúng hán hoi.

Bạn hãy lạc quan, cố gắng. Lý tưởng Điem-Đam đang đưa tay chờ đón bạn. Tổ quốc. Nhân loại ngày mai mong đợi ở bạn một con người chỉ cực điểm đằm để thi hành bao công việc gây dựng cần thiết. Bạn ơi ! Hãy tiến lên và tin nơi năng lực thành công của mình.

Và bây giờ xin bạn hãy...lần giờ những trang sau đây.

HOÀNG XUÂN VIỆT

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

MỤC LỤC

	trang
Thay Lời Tựa	5
Chương I Tội nghiệp	17
Chương II Thù địch của điểm tĩnh	21
Chương III Bốn thứ người đa cảm	29
Chương IV Người thần kinh	39
Chương V Người dị cảm	47
Chương VI Người nóng tính	55
Chương VII Người đam mê	61
Chương VIII Tự vấn để tự trị và tự luyện	65
Chương IX Bí quyết điều khiển và lợi dụng đa cảm tính	73
Chương X Rèn chí hoạt động	85
Chương XI Không cần chạy nước rút. Chỉ cần đến mức ăn thua	97
Chương XII Sâu sắc hơn một chút	103
Chương XIII Giáo luyện trường cảm tính	107
Chương XIV Đức chí cực điểm tĩnh	113
Phụ lục	129

CHƯƠNG I

TỘI NGHIỆP

"Tiểu nhân trí đoan di doanh"

Quân tử kiến thâm nan dật" (1)

KHÔNG TỬ

Trong cảnh sống xã hội hàng ngày chắc bạn thường nghe những câu như vậy : Con người gì mà đa cảm quá ! Ai nói một tiếng nặng nhẹ là mặt ứa xào, quạu quọ, thù hằn. Hoặc người nào có cứ chửi ầu yếm, dũa cái nhìn quyến rũ hay nụ cười duyên dáng thì say mê đắm đuối yà cho họ tử tế hay gì...gì khác. Có bốn phần, vui thì làm chết bổ, buồn thì rên than, cầu thả".

Bạn cũng thường nghe : "Thằng cha sao mà tính qua lưà rơm. Có ý định gì hay thì bất chấp suy nghĩ cân nhắc lâu ngày, mà lo thì hành liền. Hổp tốp, huyền não, chuyên chú thì hành một lúc rồi....rồi

(1) Tiểu nhân trí ngắn dễ dấy : quân tử thấy sâu khó tràn.

ngáp ngược, nhàm chán, bỏ qua để tìm công việc khác. Đối ý định như thay áo, nay có quyết định này, mai có quyết định kia. Diện tướng có ngày nghiêm như một tu sĩ ăn chay trường, có ngày cợt giỡn như hề trên sân khấu. Lời nói có lúc xem ra cẩn thận, đắn đo, chậm rãi như của triết gia bậc thầy, có lúc cẩu thả, hốp tốp, lia lia như của một người hàng cá".

Rồi bạn cũng thường nghe nữa : "Thứ đàn bà gì đáng tởm gớm ! Nghe rục rịch chút chi thì ghen bóng ghen gió...bỏ ăn bỏ ngủ và...Tới đầu tháng chồng lãnh lương thì mặt như hoa nở. Rủi mất chiếc vàng, môi không còn chút máu. Thở hụt hơi. Đánh con. Mắng đứa ở : Dữ như hổ cái".

Rồi bạn cũng nghe nữa : Không thể dùng vào chỗ gì thứ người ấy ! Đang ở at thi hành lý tưởng, bỗng nghe dư luận nổi lên xôn xao chỉ trích thì...bối rối, lo âu, sầu chán, thất vọng. Nay thấy điệu di của người này đẹp quá : Bất chước ; mai thấy lối bước của kẻ kia tuyệt hơn : Bất chước. Đang đeo đuổi việc nghiên cứu khoa học, ngày nọ đi dự nhạc hội, thấy một tài tử dương cầm "điệu" quá. Về nhà thôi "nghĩ" thí nghiệm đi...Đờn nhạc vinh quang hơn ! Vài tháng sau thấy ông bạn gần nhà làm thầu khoán "voi" nhiều quá ! Đi làm thầu khoán. Mà coi bộ nhà văn thiên hạ quý trọng quá, "oai" nữa. Thôi thầu khoán rảnh. Viết...viết để làm "nhà văn".

Trở lên bạn thường nghe như vậy. Và chúng tôi cũng nghe không thua bạn. Chúng tôi nghe :

"Trời ! Cái thằng ba xạo tồn thân ! Ai cũng là tri âm của nó hết. Và sau một thời gian ngắn ai có giao thiệp với nó đều bị nó "đá ngược". Tâm sự của nó gặp ai có điệu bộ dễ thương là nó tín nhiệm và xổ ra như người ta xổ đập. Không có bí mật nào nó biết mà nó có thể giữ kín được. Thiệt thứ người yếu đuối làm sao ! Chưa đi là chạy. Đang chạy bỗng ngừng. Miệng phun liên béc. Đùi rung bất tuyệt. Con mắt lảo liển. Thứ người gì mà lóc chóc, không điểm đậm gì cả".

Chúng tôi nghe nữa : "Y coi lời nói như cái rác. Gặp ai y khoái, thì cái gì y cũng hứa. Nhưng rồi vài bữa nuốt trốt lời hứa và nói tại...nói rủ...nói mác... Thứ người gì mà nhẹ dạ như con nít. Vừa thấy chỉ nghịch mắt thì chê bai, chỉ trích, thấy chỉ hợp nhãn thì hít hà ca ngợi. Bất chấp suy nghĩ, so sánh, cân đo, phán đoán theo khoa học".

Rồi chúng tôi cùng nghe : "Đồ nó lệ tình dục. Không biết gì là chừng mực, điều hòa. Làm cái gì cũng làm nước rút, làm cách đăm mê. Gấp đi đâu, đường nghìn dặm họ muốn thâu trong vài bước. Gấp việc gì họ làm không kịp thở, làm ngày đêm bất kể nghỉ ngơi".

Thưa bạn ! Đó là những câu bạn và chúng tôi nghe thường hơn cơm bữa trong cuộc giao tế xã hội. Người ta quá có cảm tưởng rất xấu với hang người quá đa cảm đáng "tội nghiệp" kể trên. Thường người ta không nói nguyên do của khuyết điểm mà chỉ đưa

ra những lời bình phẩm công kích như thế. Và những điều người ta nói là những sự thật. Nhân loại, nếu chúng tôi không lầm, thì một phần khá lớn cấu thành bằng những thứ người đa cảm. Thiết ra ai là người đều biết cảm. Nhưng cảm vừa phải, trúng lúc, nhằm nơi và biết kiểm hãm, điều khiển cảm tình thì việc cảm mới gây ích lợi. Bằng dề cảm, cảm quá độ, và nô lệ cho thần kinh, dục tình thì không gì nguy hiểm bằng. Trong mấy chương sau đây chúng tôi nghiên cứu tiếp bạn những hình thức đa cảm, những nguyên do gây tính đa cảm và bàn những bí quyết trừ căn chứng bệnh tai hại này để bạn tự luyện thành con người điềm tĩnh đang phục

Sau hết bạn nên để ý điều này là chúng ta trừ căn bệnh đa cảm chứ không phải chúng ta tiêu diệt cảm tình.

Tiêu diệt cảm tình là thú tiêu con người. Vả lại cảm tình thường là động lực giúp ta thực hiện được nhiều việc nếu biết lợi dụng nó. Những tên tuổi xây dựng lịch sử cổ kim. Đông Tây phần nhiều là những bậc giàu cảm tình hơn người. Có hai thái cực: Quá xúc cảm thì hanh động, nói năng thất bại. Khô khan quá, ít cảm xúc quá, thường lười biếng, không làm nên trò trống gì. Hai thái cực đều tai hại. Điều phải làm là nuôi dưỡng cảm tình song đặt cho nó dây cương, hướng dẫn, điều khiển nó về một lý tưởng cao cả. Kết quả là con người giàu nhiệt tâm mà điềm đạm nên thành công, hanh phục

CHƯƠNG II

THÙ ĐỊCH CỦA ĐIỂM TÌNH

"Lúc giận dữ bạn đừng làm gì hết : Có khi nào bạn giương buồm lúc bão tố không ?"

DODSLEY

1 - Quân thù số một của đức điểm tình là chúng bệnh đa cảm. Chính nó đã tạo nên thứ người đáng thương hại chúng ta vừa bàn ở chương trên. Bây giờ cho đang kiểm chế cảm tình, lợi dụng nó thì chúng ta trước hết nghiên cứu bản chất nó.

2 - Đa cảm là gì ? Người đa cảm là người khi gặp một sự kiện, một hiện tượng, một tư tưởng gì thì con người sinh lý và tâm lý xúc cảm nào nhiệt. Trong họ mất cả sự quân bình Thần kinh căng thẳng. Quả tim đập nhanh. Máu chảy bất hòa. Sắc diện biến đổi. Tay chân có nhiều bấp thối phai phái run. Tâm trí bấn loạn. Lý trí và ý chí bị dục tình uy hiếp, ám ảnh, lôi kéo, điều khiển. Ý định cấu thành do sức thúc đẩy của bản năng. Lời nói, hành động đều là những xung động.

3 - Những đặc điểm của chúng đa cảm là :

a) Xúc động, b) biến dịch, c) kích thích, d) bộc lộ, e) chấp nhứt, f) thương tâm, g) quá lố, h) cấu thá, j) sốt sắng.

a) Người đa cảm hay xúc động. Một đặc điểm đáng được để ý đầu tiên của người đa cảm là tính xúc động dễ dàng khi gặp một biến cố hay một ý tưởng nào. Họ tức thì bị dục tình lôi kéo đến hành động hay lời nói. Họ không có sức đủ để suy nghĩ. Đồng gặp một biến cố như họ, người thuộc hạng lâm ba chất tư chủ, trầm ngâm, suy nghĩ lợi hại, thực hư, còn họ trái lại tức động, cấp tốc quyết định.

b) Người đa cảm luôn biến dịch. Những quyết định hay tâm tình của họ không có tính cách bền lâu. Nay họ quyết định kinh doanh thì tháng sau họ quyết định làm văn sĩ. Đối với kẻ xung quanh hoặc bạn hữu lúc họ có ác cảm, lúc có thiện cảm. Cuộc sống tâm lý của họ không có sự chừng mực, dẻo dai mà thay đổi như chiều gió.

c) Người đa cảm dễ bị kích thích. Một tâm hồn điểm đạm thường khó bề bị những biến cố hay ý tưởng lay động. Họ thân nhiên lạnh nhạt với các nguyên do kích thích. Trái lại con người đa cảm có tâm hồn nhạy như cánh bướm non. Một biến cố không ra gì, một lý tưởng, tâm tình thường thôi, cũng lay chuyển được cõi lòng họ. Con chó vô tình chạy lẩn họ chút là họ sôi cuộn can trường và trợn

đọc nhìn theo...Giá con chó ấy ở gần thì sẽ thấy họ "trả đũa".

d) Người đa cảm ưa bộc lộ can trường. Bao nhiêu tâm tình, tưởng sôi cuộn trong tim óc họ thêm khát diễn lộ cho kẻ xung quanh. Có một động lực phi thường tự nhiên thúc đẩy họ thổ lộ tâm sự. Không gặp ai để bộc lộ tâm tình, họ lấy làm ngột ngạt, khó chịu, khổ đau. Song khi gặp cơ hội thuận tiện, nói ra được cõi lòng, họ "nghe khỏe". Trong khi nói chàng những họ nhấn mạnh lời nói để tự thỏa mãn mà còn ra đủ thứ điệu bộ. Thường có những điệu bộ rất lố lảng. Họ là hạng người ưa phóng đại sự thật. Tâm tình có khi kỳ thực ở trình độ thường thôi, họ lại gia trọng và diễn lộ bằng những giọng nói, điệu bộ cường bạo, cộc cằn. Thứ nhất trong những trường hợp họ giận dữ. Nội tâm họ là một "hỏa diệm sơn". Mặt mày phùng phùng. Họ nói đây đây và đi đứng bực bực.

e) Người đa cảm là người hay chấp nhất. Họ không sâu độc, có ác tâm lâu dài. Họ không ngấm ngấm tìm mưu kế để trả thù ai sau khi nóng giận. Song họ lấy làm khó chịu khi nghe ai nói gì trái ý họ. Họ cãi bẻ lại liền. Và cãi dữ dội : Cãi rồi thôi, không bắt buộc lâu. Sự chấp nhất của họ can cứ ở chỗ họ không thể tha thứ một điều gì mà họ lấy làm bất bình dù điều ấy nhỏ mọn, có khi không an thua chi đến họ bao nhiêu. Họ khác hẳn thứ người vạch lá tìm sâu, chấp nhất lỗi lầm kẻ khác để oán hận lâu

ngày. Bạn đã biết tính người đa cảm biến dịch thường xuyên. Vì thế ác cảm của họ cũng không trường tồn. Họ chấp nhất ai chỉ trong chốc lát rồi đồng ý, thỏa thuận lại.

f) Người đa cảm thường là người hay thương tâm. Tính dễ cảm xúc của họ hay rung động trước những nỗi đau khổ của kẻ khác. Người ta phải công bình nhận ở họ đức thương tâm đáng phục này vì là một hình thức của đức bác ái, một đại đức mà ai cũng cần nó. Song tiếc chút là người đa cảm hay thương tâm cách "lửa rom". Cảm xúc ái nhân của họ bùng bật nổi dậy trong một thời gian ngắn diễn lộ ra bằng những lời than rên thống thiết rồi dập tắt. Ít có khi họ dùng óc suy nghĩ lễ cần thiết giúp đỡ nạn nhân mà họ thương tâm, bằng những hy sinh đáng kể.

g) Người đa cảm là người quá lố. Khác một trời một vực với hạng người trầm tĩnh, một thứ người trong lời nói hay việc làm bao giờ cũng tỏ ra chừng mực, kẻ đa cảm thường hay quá lố. Nói, họ nói như bấp rang, như đê vỡ, như ngựa đua. Nhất là lúc họ cãi lộn nói sôi bọt mồm bọt miếng. Những hình dung từ họ dùng rất thường được tuyệt đối hóa. Mấy tiếng "vô cùng, vô biên..." là những tiếng đầu lưỡi của họ. Trong việc làm họ cũng bất chấp trung dung. Họ hay hành động ở thái cực. Vào những khi dục tình ô ạt trong họ, họ ít biết tự chủ và gây nhiều

tác động qua khích. Sau thời gian bị cảm xúc âm ảnh họ hồi hận...Mà khi họ thương hồi hận là việc đã muộn

h) Người đa cảm là người cầu thả. Bón lam mỗi cho tình cảm, người đa cảm nghèo kém lý trí. Họ khó bề tập trung tinh thần để suy luận, để quan sát và tìm sự thật một cách khách quan. Trong thâm tâm, họ thành thật, họ muốn tư tưởng chính đính, nói năng chính đính, hành động chính đính. Song kết quả là họ cầu thả trong hết các việc nay. Đầu óc của họ suy đoán nông cạn. Điều gì họ nói ra họ nói nửa chừng : Ý diễn mập mờ đứt khúc. Hành động "ban đồ nhi phế". Họ không đủ khả năng làm cho chu đáo. Quan hệ như lý tưởng, họ cũng thi hành nửa chừng, có khi thi hành lấy có, qua loa. Họ là thứ người cầu thả trong hết mọi việc.

j) Người đa cảm là người sốt sắng nhất. Nếu là một tín đồ của một tôn giáo nào thì người đa cảm có lúc hành đạo cực kỳ sốt sắng. Họ tìm ném, thí vị đạo lý trong cõi hỗn. Khi bị lý tưởng tôn giáo ám ảnh, họ ăn chay gát, hãm mình gát, cầu kinh gát... Nhưng qua cơn sốt sắng vì tình cảm, họ có thể là một tín đồ nguội lạnh và có thể đánh rơi lý tưởng tôn giáo.

4 - Trên đây, thua bạn, là những đặc điểm của hạng người đa cảm. Nhìn qua các đặc điểm của họ bạn có thể nói họ là những người "nhe". Tâm

hồn họ không vững mạnh, điếm đạm, vững chắc. Họ dễ dàng bị lay động bởi bất cứ nguyên do nội tâm hay ngoại giới, dù là những nguyên do không gì.

Và nếu bạn muốn biết mình có phải là thứ người đa cảm hay không thì bạn hãy chân thành coi mình có một hay nhiều đặc sắc kể trên chăng ? Nếu chỉ có một thôi thì chính bạn là người đa cảm vậy.

5 - Việc kiểm tâm cốt ý phản tỉnh, phục thiện, tân tiến chớ không phải để bi quan, tuyệt vọng. Nếu cảm nhận mình có một đôi khuyết điểm thuộc hạng người đa cảm thì bạn hãy lạc quan tin tưởng rằng bạn có thể cải hóa cảm tình mình nên thiện mỹ, bạn có thể lợi dụng cảm tình dồi dào của mình để gây cho đời những kỳ công đại ích. Vì hẳn bạn am hiểu rằng người đa cảm trước hết là người có một nguồn động lực xuất chúng. Nguồn động lực ấy sôi sục trào tràn ra bằng những tư tưởng không cương, những lời nói không đón rào, những hành động quá lớn. Giá là người đa cảm : Bạn có nguồn động lực ấy. Thay vì để nó lãng phí vì hại, bạn kiểm hãm nó cách khôn ngoan, bạn trung dung sử dụng nó, thì chắc chắn nó sẽ đem lại cho bạn những kết quả tốt đẹp phi thường. Đọc lịch sử nhân loại, người ta phải nhận đa số những vĩ nhân ảnh hưởng thiên hạ xoay đổi cuộc đời, lưu danh hậu thế là những bậc cảm tình dồi dào và biết khai thác, lợi dụng nó phải đường. Và trong bất cứ xã hội nào hạng người vô

dụng, cần bã, ăn hại, phần nhiều gồm những kẻ không biết chế ngự cảm tình cuồng nhiệt và nhất là bằng những phần tử dừ dừ, lù khù, lạnh đậm, "cà lơ", ngày tối đặng không mừng, mất không lo, và sống ẩn núp dưới sự ủng hộ của kẻ khác.

Xin bạn đừng theo vết những thứ người này. Mà hãy đào luyện cảm tính của mình nên lợi khí giúp mình xây đắp cuộc đời vinh quang. Bạn hãy làm sao cho trong con người bạn có nguồn động lực dồi dào, song nội tâm cũng như ngoại thân của bạn không bị nguồn động lực ấy chi phối mà vẫn điềm tĩnh sống, điềm tĩnh hành động. Bạn chắc chắn sẽ là người có chân giá trị ở ngày mai.

CHƯƠNG III

BỐN THỨ NGƯỜI ĐA CẢM

*"Tri bì tri kỷ, bách chiến
bách thắng"*

TÔN VŨ

1 - Ở chương trên chúng ta tìm hiểu những đặc điểm căn bản của người đa cảm. Trong chương này chúng ta phân biệt người đa cảm ra từng thứ loại khác nhau. Vì đâu người đa cảm nào cũng có đa cảm tính, song trong tính khí cá nhân không phải chỉ có đa cảm tính. Mà còn có nhiều yếu tố khác phức tạp trà trộn với nó, khiến mỗi người đa cảm đều đặc biệt. Những yếu tố đó là :

- a) Hoạt động tính hay thụ động tính.**
- b) Độ nhất tính hay độ nhị tính.**
- c) Lương tâm phóng thứ hay đa chấp.**
- d) Hướng ngoại tính hay hướng nội tính.**

2 - Bạn nên tìm hiểu đại yếu mỗi thứ yếu tố này :

A) **Hoạt động tính** tức là đặc tính của người tự bản chất ưa thích hoạt động. Họ thấy trong hoạt động một nguồn thú vị say mê và nhu cầu rất thiết tha. Họ không thể sống mà không làm việc. Nếu không có những bốn phận bắt buộc thì họ tự tạo cho mình lý tưởng đòi hỏi nhiều công việc để họ có thể... hoạt động. Và đặc tính hiếu động này có tính cách trường tồn. Không phải như người hoạt động theo tình dục, một thời gian rộn rịp hoạt động rồi thôi, kể có hoạt động tính hoạt động thường xuyên, trường kỳ và biết đương đầu với mọi trở lực để công việc luôn tiến phát.

Người thích động nhờ luôn hoạt động, sống trong bầu không khí cực kỳ lạc quan. Họ thu hút trong công việc tinh thần hay thể xác, nguồn sung sướng, khoái lạc vô biên. Dùng nội quan kiểm soát cuộc sống của mình bạn sẽ nhận thấy lời chúng tôi nói là chân lý. Sau nhiều giờ đọc sách hay sáng tác văn phẩm bạn nghe mệt thiết, song đâu trong tận cõi hồn ta có nguồn hân hoan vô tả. Mỗi sáng sau một giờ thể dục bạn làm động tác, bạn thở, bạn chạy, bạn lội... chừng tắm rửa rồi bạn nghe trong người lâng lâng khoái trá. Rồi trái lại những ngày bạn để trôi qua trong cái eo xèo đều đều, nhàm chán không có công việc gì cả thì tâm thần cũng như thể xác bạn có cái gì uể oải mê mệt và sâu thẳm xâm lảng trong cõi lòng.

Như vậy chúng ta thấy sự quân bình tinh thần hay sinh lý của con người ta, đều tùy thuộc sự hoạt động không ít.

Một đặc điểm nữa của người thích động là hành động độc lập. Người lừ đừ khi hành động bị bản năng, biến cố hay ý chí của kẻ khác chi phối. Họ bị lôi kéo, nô lệ. Trái lại kẻ thích động hoạt động trong sự độc lập tinh thần. Họ tự tạo lý tưởng và tự hoạch định chương trình hành động cho mình. Họ chỉ có vâng lời ý chí của họ cảm thấy rất mực tự lập.

Hơn nữa kẻ có hoạt động tính hơn người ở chỗ tinh vi quan sát. Không phải như kẻ lãnh đạm ngó cuộc sống như nhắm mắt, họ biết tập trung tinh thần để chú ý quan sát những biến cố xảy ra cheo leo những sự vật người hay hoàn cảnh xung quanh họ. Do sự quan sát chu đáo họ rút ra nhiều kết quả tốt đẹp. Não tưởng tượng họ dồi dào. Ký ức họ sâu rộng, đính đóng. Tiềm thức họ là kho đầy kiến thức. Não suy luận phán đoán, sáng kiến của họ nhờ vậy chính đỉnh, kỳ đặc. Nếu là nghệ sĩ họ sẽ có nhiều nghệ cảm để sáng tác nghệ phẩm tuyệt mỹ. Nếu là nhà thông thái họ sẽ là những tay phát minh tên tuổi của đời.

Thụ động tính. Người thụ động, tức bất động có đặc tính đối nghịch với đặc tính kẻ hiếu động. Họ thích ăn không ngồi rồi những mai tới tối, họ ưa sống lừ đừ, ù lì trong nhàn rồi. Họ không có một triển

vọng vào ở ngày mai. Cuộc đời họ như tàn tạ hiện tại. Họ bị quan và bất lực trước những nghịch cảnh.

Họ là hạng người rất nghèo đức kiên nhẫn. Câu nê trong lâm tường, ngoan cố trong lỗi lầm thì quán quân, song dẻo dai chịu khó đối phó cảnh khổ để đạt chí thì họ không bằng ai cả.

Họ cũng là thứ người sống xa thực tế. Đầu não họ nhiều mơ mộng vô ích và khó bề tập trung tinh thần để quan sát cho tinh vi. Họ ngó ngoài vật chớ không biết nhìn để phân tích so sánh, phán đoán. Giá họ có chăm chú vật gì thì chỉ chăm chú theo tình dục. Dĩ nhiên họ sử dụng lý trí rất ít và sẵn sàng làm mỗi cho sai lạc...

Do những nhận xét trên bạn có thể phân tích về đặc biệt của đa cảm tính khi nó lẫn lộn với hoạt động tính hay thụ động tính. Như trước một trở lực đa cảm hiếu động xung tiến, đối phó chiến thắng hoặc ôm khổ tâm chịu một mình. Trái lại kẻ đa cảm thụ động thì bị quan, đầu hàng, thất bại và hay than rên tâm sự.

Người đa cảm thụ động thì xa thực tế, ưa mơ mộng và có đầu óc nông cạn. Kẻ đa cảm hoạt động tinh vi quan sát, chuộng thực tế và có những tài năng phát triển.

B. Đệ nhất tính và đệ nhị tính. Khi nói đệ nhất tính và đệ nhị tính của tính khí con người,

người ta hiểu là sức ảnh hưởng ngắn ngủi hay lâu dài của những hiện tượng, biến cố, tư tưởng, tâm tình... trên một tâm hồn. Bạn có thể gọi người có độ nhất tính là người đoán cảm và người có độ nhị tính là người trường cảm.

Người đoán cảm, thường cảm xúc trước những lực lượng ảnh hưởng hiện tại. Các cảm tình đi vắng của họ bị những cảm tình hiện tại lấn lướt, xóa nhòa. Rồi chính những cảm tình hiện tại cũng sẽ mai một đi để nhường chỗ cho những cảm tình mới hơn trong những hoàn cảnh vị lai. Tâm hồn họ cứ thay đổi luôn thay độ : Buồn vui, thương giận, giận thương... Bởi bản chất xung động nên dễ gặp nguyên do kích thích là họ cảm. Và bởi bản chất biến dịch họ cảm trong thời gian ngắn rồi thôi. Trong cuộc sống xã hội, họ là thứ người dễ yêu, yêu tha thiết nhưng rồi cũng dễ phụ tình, oán giận chua cay.

Họ cũng dễ có ác cảm, dễ oán trách, tra đũa xong rồi cũng dễ gây lại thiện cảm, thân tình. Trong cuộc sống tự biết họ cũng vẫn là người biến dịch. Họ khó bề ở yên một chỗ. Họ đi. Họ đứng. Họ ngồi. Họ quơ tay, quẹt chân, trợn mắt, trề môi. Đàm luận với ai họ thay đổi vấn đề như gió đổi chiều. Tư tưởng của họ rất linh tinh phức tạp, đại hệ như lý tưởng họ cũng thường đổi thay. Nay phụng sự chủ nghĩa này, mai họ đi tìm chủ nghĩa khác. Nghề nghiệp họ cũng trở như người ta nướng bánh phồng. Họ không

có đủ năng lực trí chí để thành công trong một chức nghiệp nào đòi hỏi thời gian và cố gắng chịu khổ. Họ chỉ ngó cái lợi tức thời và gặp khó chút là... bỏ xui.

Họ không bao giờ đứng sát. Ham thích hoạt động, họ cũng tự hoạch định chương trình. Nhưng rồi họ thi hành theo bản năng, tình dục. Điểm nào thích trong chương trình họ chuyên chú thi hành, thi hành qua cả những giờ định riêng cho các điểm khác. Hứa hẹn cùng ai họ ít khi giữ y lời. Bởi lẽ dễ hiểu là họ luôn thay đổi ý định.

Riêng về đường xác thịt, người đoán cảm có nhiều nguy hiểm. Hơn ai hết họ tự nhiên hướng mãnh liệt về nhục dục ô nhơ. Họ cảm thấy khó khăn rất mực khi muốn chế ngự nhục tình để sống thanh sạch. Một khi sa lầy trong dâm ô, họ sẽ quá độ tìm lạc thú. Về các thú vui thể xác khác cũng khó bề thụ hưởng với chừng mực.

Nếu nói một vài ưu điểm của người đoán cảm thì người ta có thể kể sự lanh lẹ thể xác, lanh lẹ trí khôn và đàm luận duyên dáng. Song những ưu điểm này không thể phủ lấp bao nhiêu khuyết điểm tai hại kể trên.

Người trường cảm thì nghịch hẳn với người "đoán cảm". Bạn có thể tìm biết sơ qua vài đặc điểm của họ. Họ bảo thủ lâu dài những cảm tính kích giục bởi các nguyên do ngoại giới cũng như nội tâm. Óan ghét ai họ khó bề tha thứ và thù hiểm thâm

niên. Giá phải tha lỗi ai họ vẫn lâu ngày in trí xấu về kẻ ấy. Kết thân tình cùng ai, họ trung tín, bảo tồn tình yêu dấu gặp nhiều trở lực đe dọa khó khăn. Tư tưởng của họ thường là tư tưởng đình đóng. Họ ít khi thay đổi chủ nghĩa, lập trường. Thường họ là những tín đồ trung thành với tôn giáo. Trong cảnh sống thường nhật họ buông theo tập quán, sống động chừng mực. Họ luôn trung kiên với lý tưởng và dẻo dai trì chí để đạt chí cho kỳ được mới thôi. Chương trình hoạch định rồi họ đứng sát thi hành. Những nguyên tắc luân lý họ biết hoặc dạy kẻ khác, họ thi hành chu đáo. Hứa điều gì với ai họ keo sơn gìn giữ.

Căn cứ ở những nghiên cứu trên bạn thấy có hai thứ người đa cảm : Đệ nhất và đệ nhị khác hẳn nhau. Song tính chất khác biệt chỉ căn cứ trên thể cách chứ không trên bản chất. Vì phản ứng với các nguyên do kích thích cách nào, trường cảm hay đoán cảm, cả hai thứ người trên cũng là người đa cảm. Khác biệt về thể cách vì người đoán cảm dễ xúc động, dễ thay đổi cảm tình và bạch lộ tình cảm ra bằng các lời nói, hành động ít suy nghĩ trong khi người trường cảm chậm xúc động, xúc động bền bỉ, biết chế ngự cõi lòng và nói năng, hành động với suy nghĩ, chừng mực.

C. Lương tâm phóng thứ và lương tâm đa chấp.

Người đa cảm có lương tâm phóng thứ là hạng

người xét đoán rộng rãi, có khi quá rộng rãi trong những vấn đề thuộc phạm vi lương tâm. Họ không đào sâu những bài toán tội phước. Họ dễ dàng châm chế lỗi lầm của mình cũng như của kẻ khác. Họ thường bình yên trong tâm hồn. Khi gặp một vấn đề lương tâm nan giải họ không bối rối, bi quan, nhìn vấn đề bằng cặp mắt lưỡng lự, đa nghi. Họ giải quyết cấp tốc, dứt khoát và bình tâm như thường.

Người đa cảm có lương tâm đa chấp khác hẳn hạng người trên. Họ là con người, nếu muốn nói chơi bạn có thể nói "con người mủ mọt". Họ rất mực gay gắt với người, cũng như gay gắt với mình. Gặp một vấn đề về tội phước họ bối rối, âu lo, sợ hãi, đa nghi và sau cùng giải quyết cách nửa chừng, giải quyết mà sợ sai rồi giải quyết lại. Nếu là một tín đồ của một đạo nào thì họ càng khốn khổ hơn. Họ hết sức sợ tội. Ngày tối họ lo nào thiên đàng, địa ngục. Họ sợ nhất là sự thẩm phán của Tạo hóa và sự hư mất vĩnh cửu của cuộc đời vị lai.

Sau hết bạn nên biết thêm kẻ đa cảm về lương tâm phóng thứ ngó xa, hiểu rộng, quan sát chu đáo. Trái lại kẻ đa cảm có lương tâm đa chấp rất thiên cận trong việc quan sát hay suy đoán. Một thứ người có năng lực rực rỡ thành công. Một thứ người chỉ mong chờ thất bại.

D. Hướng nội và hướng ngoại. (1) Người đa cảm còn chia ra thứ hướng nội và hướng ngoại nữa.

Người đa cảm hướng nội ưa nội quan, thích sống một mình suy nghĩ, thỉnh lặng và ít hoạt động.

Người đa cảm hướng ngoại thích giao thiệp, ưa đoàn thể, ham hoạt động, nói bất tuyệt.

Bốn yếu tố chúng ta vừa nghiên cứu trên là những yếu tố cấu thành tâm tính kẻ đa cảm hoặc ít hoặc nhiều. Những nhà tâm lý học hiện đại căn cứ trên việc trà trộn của đa cảm tính với những yếu tố ấy mà chia người đa cảm ra làm bốn hạng khác nhau :

1. Người thần kinh.

2. Người giàu cảm.

3. Người nóng tính.

4. Người đam mê.

Trong mấy chương sau bạn sẽ tuần tự nghiên cứu chu đáo, mỗi thứ người này. Và sau đó sẽ có những chương giúp bạn tự kiểm xét coi mình có thứ khuyết điểm nào của hạng người đa cảm để tìm phương thuốc điều trị và tự luyện nên người chí cực điểm tính.

- (3) Chúng tôi sẽ có dịp bàn rộng vấn đề này trong "Tự diễn nghệ thuật sống" sẽ xuất bản trong loại "Học làm người" xin bạn đón xem để nghiên cứu thêm.

CHƯƠNG IV

NGƯỜI THẦN KINH

"Khi ai làm bẽ mặt cái lý của bạn thì bạn hãy điềm tĩnh như khi kẻ ấy làm bẽ mặt cái lý của kẻ khác".

NGẠN NGỮ

Đây là những dấu hiệu giúp bạn nhận xét ai có tính chất thần kinh.

1. Người thần kinh cảm xúc nồng nhiệt quá lố. Những tâm tình của họ bao giờ cũng bùng bột, say cuồng. Nóng giận, họ nóng giận đỏ lửa, la ó, nhảy nhót. Yêu ai họ yêu sốt ruột, luôn mơ tưởng người yêu và nhớ nhung khó ăn khó ngủ khi ly biệt, xa cách. Ghét ai họ ghét sâu ghét độc và thường nói mai mỉa, cạnh khỏe, chua chát, day nghiến. Gặp cơn buồn họ bi ai như nghĩa địa và bi quan, chán đời cách thâm thâm. Tâm tình nào trong họ cũng đều bị thúc giục cuồng nhiệt, ồ ạt và tìm mọi cách để bạch lộ.

2. Người thần kinh là người nhạy cảm. Lòng tự ái của họ quá cao. Một lời nói của bè bạn

mặc dù hết sức vô tình, có thể khiến họ hèn thân tiếc phận và thù oán. Kể thân thiết của họ bữa nào đó lạnh nhạt với họ một chút, như không niềm nở khi chào hỏi, trò chuyện thì họ trong thâm tâm bất mãn và nghi kỵ có ác cảm gì hay mình bị khi rẻ, chán chê... Làm lớn, gap kẻ nhỏ, không được chao hỏi kính trọng đủ cho họ bực dọc. Nếu đóng vai trò thủ lĩnh thấy kẻ dưới có thái độ hay lời nói gì có vẻ bất tuân họ thì họ bối rối, sợ mất quyền. Họ cũng không thể chịu nổi lời ai phê bình, chỉ trích, dù là những lời phán đoán chí lý. Đứng địa vị bị trị hay được giáo dục, mỗi lần bị kẻ trên khiển trách, thì tâm hồn họ tổn thương. Họ lấy làm khó chịu rất mực khi ai va chạm lòng tự ái của mình. Họ vì đó nóng cộc phản đối hay âm thầm thù oán, chờ dịp trả đũa.

3. **Thô bạo.** Người thần kinh thường nói năng hay hành động với thái độ cử chỉ thô bạo. Trong can trường của họ tâm tình sôi trào như núi lửa. Họ tuôn xối "con người bên trong rừng rú" ra ngoài giới cách cuồng nhiệt. Nói, họ nói to tiếng, gằn mạnh cho thỏa mãn tính thèm nói.

Hành động việc gì họ hay làm om sòm, mạnh bạo và vụt chạc. Họ là thứ người nói không kịp thở, có những cử điệu đình đám nhưng không có gì sâu sắc. Lúc đắc chí hay lúc lấn lướt ai họ quát và quát. Lời nói không chừa vùng và đẩy về dã man.

4. **Mỗi ngon của tình dục.** Họ sống theo

chiều thẳng trâm của tình cảm. Lúc tình cảm bỗng bật thức dậy họ, thì họ hoạt động, hoạt động đến đổi não động ồn ào. Mà khi dục tình lắng xuống họ nhu nhược, chán đời. Trong thời kỳ này họ bất động và chờ đợi làm mới ngon cho tình dục khi có một nguyên do nào phát động tâm hồn họ dậy.

5. Phóng đại và phóng đại. Lúc ngoan ngoãn khum đầu dưới sức chỉ phối của tình dục, họ có hướng chiều tự nhiên phóng đại những gì họ cảm. Một tâm tình vui tươi chút thôi, họ coi là đại hỉ và đem dịch lộ cho kẻ xung quanh như một cuộc cực lạc tuyệt phẩm. Phải chút khổ tâm gì, họ liền coi như đại tang. Họ tưởng tượng thân phận mình cô đơn, phụ bạc, tàn lụn... Khi phải bộc bạch cho ai nghe tâm sự, họ ồ ré, ỉa lối, thuật cho việc không gì hóa ra đại sự.

6. Như chong chóng. Tâm tưởng, lời nói, cử chỉ, hành vi của người thần kinh thay đổi như chong chóng theo chiều gió. Nay họ thích nghề nghiệp này, mai họ bỏ. Đang nghiêm nghị như tượng Phật Thích Ca bỗng cười lên the thé, chạy lung tung, kêu kẻ này móc kẻ nọ và nói... bất tuyệt. Và mới vừa làm hề cho thiên hạ cười bể ruột đó, họ bỗng có nét mặt tang sầu như những bậc tu hành thâm niên trong mùa chay khổ hạnh. Có khi tỉnh tỉnh họ hết sức dễ dãi, họ tha thứ dễ dàng lỗi lầm của kẻ xung quanh. Có khi họ quạu như... và lườm lườm thiên hạ. Ai có

dụng đến chút là họ nổi "thấu lậu" lên và "ngủ nghè" ngay

7. Thích giải trí... Người thần kinh ghét sự cô độc. Họ thích giao du với nhiều bằng hữu. Họ không chịu nổi sự cần cù làm việc tinh thần lâu giờ. Đời họ thích sao được luôn giải trí. Những chớp bóng, tuồng kịch, nhạc hội, biểu diễn thể thao, đua ngựa, đua xe... là những món ăn tinh thần không có không được của họ. Tai hại nhất là họ rất khao khát những thỏa mãn thể xác như á-phiện, rượu mạnh, nhan sắc. Họ thường là những tên dâm dục động trời.

8. Có khiếu nghệ thuật. Người thần kinh bói giàu tình cảm, dễ dàng rung động trước những nét đẹp của thiên nhiên và cũng dễ dàng bắt chước cái đẹp thiên tạo tức là sáng tác nghệ thuật. Thường người thần kinh có khiếu về âm nhạc, thi ca, thứ nhạc, thơ, mơ mộng, du dương ru hồn. Nếu là một nhà văn, họ chuyên viết văn lãng mạn, văn gối đầu giường của các tiểu thư phong kiến. Không gặp hoàn cảnh để khiến nghệ thuật phát sinh, tiến triển thì họ hấp thụ nghệ thuật. Họ là những người ưa hát những bản ca tình tứ, thích đọc tiểu thuyết ái tình phiêu lưu...

9. Ghét những câu chuyện nghiêm. Trong cuộc sống xã giao họ ưa bàn luận với những kẻ "nói cà giỡn", nói những "chuyện hai xu" để cười cợt vui chơi. Không mấy khi họ đề cập những vấn đề khoa

học, triết lý và cũng rất ghét ai bàn luận cùng họ những vấn đề đòi hỏi nhiều suy nghĩ.

10. Thiếu kiên chí. Làm công việc gì họ sốt sáng mong mỗi cái lợi tức thời. Khi gặp dư luận chỉ trích hay trở lực, họ dễ dàng thối chí. Họ dễ dàng đánh rơi lý tưởng trước bất luận sự phản đối hoặc đe dọa nào. Bàn luận vấn đề gì với ai nếu bị bắt bẻ quá họ vội vã bỏ lập trường của mình để chạy theo sau những quả quyết của kẻ khác. Họ là thứ người nói chuyện "ừ ừ" nhiều nhất lúc đàm thoại.

11. Sống vô tư lự. Người thần kinh ít nghĩ đến cuộc sống vị lai. Họ chỉ chăm chú những phút giây hiện tại của cuộc đời. Dĩ vãng cũng không ảnh hưởng được họ. Họ theo sự thúc đẩy của hoàn cảnh hiện tại để hành động, rồi thay đổi hành động tùy cảnh ngộ, thời cơ. Họ thường sống vô tư lự, vô tư lự đây nên hiểu là không hối tiếc dĩ vãng hay chuẩn bị tương lai ; song trong hiện tại họ cũng bối rối lo âu. Tâm trạng bối rối lo âu cũng biến dịch tùy công việc của họ. Bạn có thể nói người thần kinh là người vô tư lự nhưng hay có nỗi băn khoăn nhất thời.

12. Xây mộng vàng... Tuy người thần kinh như chúng tôi đã nói trên không quan tâm việc xây đắp cảnh tương lai song họ hay dệt những mộng đẹp. Họ thường cấu tạo trong đầu óc những hệ thống, những lý tưởng tuyệt vời song không mấy khi thực hiện. Lý tưởng của họ chết yếu chứ không trơ

mong được có kết quả thực tế vì họ luôn thay đổi tâm tưởng, ý định, lập trường.

13. Một thứ lò xo. Người thần kinh không biết tự chủ là gì. Con người của họ tương tự một cái lò xo, ai động đến là xòe bứt. Người xung quanh rồi làm phật lòng họ đôi chút thì như cái máy họ hăm hù trả miếng cho đã nư. Nghe một tin mừng họ đỏ mặt, lảng xảng hơn hờ, cười la, ó ré. Một nghĩa cử vô tình của ai họ có thể coi người ấy là tri âm, có thậm tình nồng thắm với họ. Thiệt ra cảm tình ai cũng có. Nhưng người thần kinh có cái đặc biệt là cảm nhanh chóng, cảm mạnh mẽ và tuôn xổ cảm tình ra bằng đủ cách như điệu bộ, lời nói, hành vi. Các ước vọng của họ khó bề chế ngự khi cần thiết. Hễ ước vọng thì lo tìm thỏa mãn. Họ là hạng người không thể nhìn một điều thuốc và người ta cũng có thể nói, khi họ bị nhục đục giấy xéo, họ không dễ kiêng một tội tà dâm.

14. Coi mình là chi chi... Một dục tình chi phối người thần kinh cách mãnh liệt là thói kiêu hãnh. Họ thường tự xem mình là một nhân vật. Có khi tài đức họ chỉ xoàng thôi nhưng họ phóng đại và tự kỷ ám thị rằng họ cũng có... "hạng" nếu không phải là bạt chúng siêu quần. Họ vì có căn bản kiêu hãnh nên hay khinh người. Họ tỏ ra mình quân tử trong việc dòm ngó, nói năng hóm hỉnh, ăn thua, khinh người một cách tiểu nhân đê mạt. Trong câu

chuyện họ nói lổp bớp, nói rất lẹ, rất nhiều và phần nhiều họ nói những chuyện tỏ ra tính kiêu căng. Họ cũng là mối ngon của tinh tham lam. Bởi muốn giàu có để thiên hạ ca ngợi kính trọng, họ là con một ích kỷ ghê tởm của xã hội. Họ là thứ người chuyên chú thu lượm mà ít tưởng đến hy sinh. Trong đời sống cho dặng thỏa mãn lòng tham, họ cũng cực khổ chạy theo chức quyền danh vọng. Họ đi an mòi từng lời khen của kẻ nọ người kia và sung sướng, khoái trá với hư vinh. Trong câu chuyện, lúc nào họ cũng đem cái "tôi" của mình ra để quảng cáo và rất thích những ai ưa nghe tâm sự của họ, tán thành cái "tôi" của họ.

15. Sau hết bạn nên biết thêm rằng người thần kinh não động hơn là hoạt động. Họ bị chi phối bởi tình cảm dục tính nên hay um sùm tỏ ra mình hoạt động song kỳ thực công việc của họ không có kết quả bao nhiêu. Bởi lẽ họ thiếu sâu sắc, dẻo dai nhẫn nại. Ngoài cơn nô lệ tình cảm, họ có thể sống động nhằm chán bi quan. Trong đời họ có những phút giây bị dặt có khi không vì lý do nào cả. Chỉ vì tại bản tính tự nhiên của họ, lúc không não động thì họ nội quan, thu mình vào bản ngã để ưu sầu. Ai ở chung với họ trong những trường hợp này sẽ cảm thấy nổi nặng nhọc vô tả. Họ vô vàng sắc khí, nói năng chanh ớt, cộc cằn. Nhưng bởi bản chất biến dịch của họ, trong thời gian ngắn họ sẽ đổi tính và cứ thay đổi vậy luôn theo thời gian, hoàn cảnh.

CHƯƠNG V

NGƯỜI DỊ CẢM

"Thu khẩu như bình, phòng ý như thành"

CHÂU TỬ

Cũng giống như người thần kinh ở chỗ đa cảm bất hoạt động, người dị cảm khác chút là trường cảm. Họ không để những cảm xúc dĩ vãng mất liên. Những cảm xúc này lưu tồn trong tâm não họ và ảnh hưởng cuộc sống thường nhật họ cách mạnh mẽ. Dưới đây là đôi dấu hiệu có thể giúp bạn nhận để biết ai là người dị cảm.

1. **Người dị cảm là người đa cảm.** Họ không khác người thần kinh ở những điểm : Biến động, xung động, tức động, nhạy cảm.

2. **Người dị cảm là người trường cảm.** Cũng như người thần kinh, họ cảm xúc rất mạnh. Song họ bảo tồn lâu trong tâm não những cảm tình. Họ chôn sâu chúng trong tiềm thức. Họ biết kiềm hãm chúng, không yếu đuối bộc bạch chúng ra ngoại giới như

người thần kinh. Những cảm tình của họ có tính chất cố định. Yêu ai họ thấm thía nồng nhiệt mà trung thành. Ghét ai, họ ghét cay độc và thù ai họ thù thâm niên.

3. Thích cô độc và im lặng. Khác hẳn người thần kinh, họ ưa sống cô đơn và tịch mịch. Những chốn phồn hoa đô hội họ chán ghét. Họ thích "cắm phòng" thích cảnh đời của những ẩn sĩ hay khổ tu. Được một cư trú xa vắng cuộc đời để làm việc riêng, đọc sách, soạn nhạc, suy nghĩ, mơ mộng họ lấy làm thỏa chí. Nhưng hạnh kiểm họ có cái mâu thuẫn buồn cười này là họ vừa muốn sống cô tịch thì liên tìm giao dịch với kẻ xung quanh bởi bản tính luôn thay đổi thúc đẩy. Và hết muốn giao dịch thì muốn sống cô độc trở lại...

4. Vụng về trong việc xã giao. Người dị cảm thường giao tiếp với xã hội cách vụng về. Bao nhiêu cảm tình họ gói ghém, giấu kín tận đáy tâm hồn nên bên ngoài họ có những thái độ, cử chỉ xem như giả dối. Người thần kinh tuy quá trống trải xong xã giao cách thích hợp, tự nhiên, nghệ thuật. Con người dị cảm nói năng, đứng ngồi cách gò ép, mất tự nhiên và buồn cười.

5. Bẽn lèn. Tính tình hắc ám của kẻ dị cảm diễn lộ ra ngoài thân họ bằng những thái độ khép nép, còm róm. Họ không "ăn to nói lớn" như người thần kinh. Họ không thích xã hội chòng chọc ngó họ. Họ tránh xa những dịp khiến họ ra trước công chúng.

Giá phải giao tiếp với quần chúng, họ cực kỳ bèn lèn. Nói chuyện họ không dám nói lớn, không dám nói rõ vì nói rõ phải hé miệng : Họ mắc cỡ. Họ cũng chả dám ra điệu bộ nhiều, vì như vậy, theo họ, thiên hạ cười chê.

6. Kém não thực tế. Đặc biệt giống kẻ thần kinh về phương diện bất hoạt động, người dị cảm ưa sống nhàn. Đầu óc họ đầy mộng và lý thuyết viễn vông, và như phải bắt tay thì hành công việc gì, họ tỏ ra gàn dở, lù khù, vụng về. Họ không có tinh thần thực tế chút nào. Họ cần có người điều khiển hoặc giả họ chỉ biết bắt chước kẻ khác. Tự họ, họ không thể "tùy cơ ứng biến" hay vận dụng não sáng kiến để thành công.

7. Thiếu chí cương quyết. Khi phải quyết định một vấn đề gì, họ quyết định rồi hối hận, rút quyết đoán của mình lại. Song khi rút quyết đoán rồi thì hối tiếc vì không quyết định ! Bởi thiếu chí cương quyết như vậy trong cuộc sống họ bị nhiều thất bại, thất bại bởi dễ nản lòng, không tích cực, cố gắng tranh đấu chiến thắng nỗ lực.

8. Trốn trách nhiệm. Bởi bản chất nhút nhát họ không muốn xã hội dòm ngó đến mình hay vi phạm mình.

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

Nói lời gì, làm việc chi họ rất sợ hậu quả. Họ luôn trốn trách nhiệm, y lại vào kẻ khác, nhờ kẻ khác, đảm bảo cho. Họ thiếu hẳn sự can đảm nhận lỗi mình và nếu đổ lỗi được chừng nào thì làm chừng

ấy. Khi phải ai cảnh cáo điều gì họ bối rối, hồi hộp, lo âu, khó ăn, khó ngủ, đi đứng bồn chồn và tìm mọi cách lánh để chối lỏi. Giả có ai đứng mũi chịu sào cho họ, thì họ cảm một nỗi nhẹ nhàng vui sướng, thư nhè nhàng vui sướng bạc nhược.

9. Hay ngấm ngấm hờn vặt. Trong cuộc giao tế xã hội có ai nói hay làm điều chi phạt ý họ chút, họ hờn ngay. Người thần kinh cũng hờn vặt như họ, phản đối, xụ mặt trả miếng, rồi sau cơn "tam bành", hòa thuận vui vẻ với đối phương như thường. Còn họ sâu độc hơn. Họ hờn giận mà không để tiết lộ ở lời nói hay cử chỉ, hành vi. Họ ngấm ngấm ôm ấp hận thù trong đáy lòng. Họ suy nghĩ cát nghĩa mỗi hờn. Họ bị quan nghiệm xét nó và thấy trong nó đủ thứ gươm dao tàn hại lòng tự ái của họ. Mỗi thù vì đó giống như khối lửa than vùi tro, nung đốt tâm hồn họ, càng ngày họ càng bất mãn đối phương thêm và họ tìm mọi thể cách ác độc để trả đũa. Và bạn nên để ý bên ngoài đối với kẻ nghịch, họ cười cười, nói nói, vui vẻ, song bên trong họ chỉ cực căm thù. Họ là thứ người : "Bên ngoài thơm thốt nói cười, mà trong nham hiểm giết người không dao".

10. Coi thân thể như ngọc ngà. Người dị cảm hơn ai hết, quý trọng thân thể như ngọc ngà. Họ rất sợ bệnh tật và "đứt tay" coi bằng "đổ ruột". Họ lại thường in trí mình bệnh hoạn. Họ lấy làm bức dọc với sự thay đổi của thời tiết. Nóng họ cũng bất mãn. Lạnh họ cũng bất bình và mưa gió, bão giông....

họ đều khó chịu, oán trách. Người Pháp gọi tính họ là "tính phong vũ biểu". Tức là thứ tính nhạy cảm theo các hiện tượng tự nhiên như tiết trời, mưa gió... Lê dĩ nhiên thứ tính ấy không còn gì chừng mực, điều hòa. Nó luôn biến dịch và phản trắc bất ngờ.

11. Hủ lậu và hủ lậu. Bởi bản chất ghét hoạt động, ghét hiện tại, người dị cảm ưa khiêu gợi cuộc sống dĩ vãng của mình để vui mẩn tư riêng trong cung lòng. Những trù nghĩ hiện tại, họ lấy làm khó thực hiện. Họ tự an ủi bằng những thành công đã qua. Đời của họ không thích thi hành những gì mới lạ, vì thi hành điều mới lạ là phải hoạt động, phải sống cảnh sống hiện thời và như vậy là nghịch với bản chất của họ. Họ là người hủ lậu. Nếu họ là người có chức quyền trên ai thì kẻ ấy nếu có đầu óc cải cách và nếu khôn ngoan, đừng bàn luận lý tưởng hay chương trình hoạt động của mình. Họ sẽ bóp nghẹt trù tính và tìm đủ cách tàn hại.

12. Biết trọng nhân cách. Trong tâm não kẻ dị cảm thường có những ý tưởng cao thượng về luân lý. Họ cố gắng gò ép hạnh kiểm mình theo thang mực luân lý. Vì thế khi hành động, nói năng họ tránh những gì làm cho nhân cách nhơ hèn. Họ thường giữ tư cách đứng đắn. Tuy nhiên vì có bản chất đa cảm, nhiều khi họ kỹ lưỡng lời nói thái độ quá thành ra kiểu cách lập dị và vì đó, gây oán ghét trong xã hội.

13. Lãng mạn. Không cần chúng tôi nói, bạn cũng dư biết người dị cảm có đầu óc lãng mạn. Họ

ưa tìm trong cảnh vật tự nhiên sự hòa hợp với tâm tình thích du dương, thơ mộng, êm ái, mê ly của mình. Hơn ai hết, họ có cặp mắt nghệ sĩ, đứng hơn, thi sĩ. Trong đêm thanh, gió mát, nước sóng bạc, mây nổi gò... họ thấy một vẻ đẹp riêng biệt, ăn hợp cõi lòng mình và khiến tâm hồn lâng lâng sung sướng. Một chiếc lá vàng rơi đối với ai khác không ăn thua gì, song đối với họ có thể là từng bóng của một cuộc đời tàn tạ. Nỗi lòng họ là cá những mùa thu vô tận. Buồn. Buồn. Họ buồn thiên thu, man mác và vô bờ bến. Sóng lòng của họ, họ hay ghi vào sổ nhật ký. Họ thấy trong việc phơi trải sổ lòng như vậy có nguồn thú vị vô biên. Người ta thường gọi những dòng nhật ký của họ là Tâm sử. Bạn có thể đọc cơ cấu tâm lý họ qua những dòng nhật ký nầy. Giấu kín tâm sự với người xung quanh xong với cá nhân họ, bằng nhật ký, họ rất chân thành bày tỏ.

14. **Đa nghi...** Bởi quá nội quan, quá đào sâu cõi lòng và ít giải thoát tâm hồn bằng những cách hướng ngoại, người dị cảm thường đa nghi. Nào phán đoán của họ kỳ thực có thể sáng suốt song vì những nguyên do trên, nó bị sức mạnh của thần kinh uy hiếp. Họ phán đoán sai lầm. Họ hay "chẻ tóc" để "tìm sọ". Lương tâm họ rất đa chấp. Nếu là một tín đồ thì họ thấy trong cái gì cũng có tội cả. Nhiều hành động đối với lương tâm lành mạnh không tội phước gì, song theo sự cắt nghĩa và phán đoán của họ, chúng biến thành những trọng tội. Trong thâm tâm họ cảm một nỗi thống khổ nặng nề, gay gắt, khác nghiệt vì

những bối rối đa nghi. Họ muốn lương tâm họ luôn luôn trong trắng như tờ giấy mới. Mà càng muốn càng thấy "bụi bặm" tội lỗi bám lấy. Khổ... khổ. Nhiều khi họ làm những tác động thể xác như gât đầu hay hự hẹ, nói "không... không", để giải thoát tâm trí khỏi vòng vây của đa nghi. Song rồi họ cũng vẫn bị đa nghi bao phủ. Khó kiếm được cõi lòng nào thống khổ sâu xa, trầm trọng bằng thứ cõi lòng của họ. Tai hại nhất là họ cho rằng phán đoán về tội phước của họ luôn có lý. Họ mãi cho rằng ai khác không hiểu nổi họ. Họ có những lý riêng, có những cái "tại" đặc biệt không ai biết. Họ thường cho kẻ khác phán đoán quá phóng thứ. Phán đoán như họ mới đúng sự thật, song kỳ thực những quyết đoán của họ có phải là kết quả của óc suy luận lạnh mạnh theo tinh thần khoa học đâu mà là của một lương tâm bịnh hoạn, của thần kinh mất quân bình, thiên lệch, cố chấp, bi quan, chủ quan thôi.

15. Giàu tham vọng. Không thua gì kẻ thần kinh, người dị cảm có nhiều tham vọng. Họ hay xây nơi mình những mộng vàng. Trong óc họ có cả lối lý tưởng đẹp và đẹp. Nhưng bởi bản chất trường cảm, bởi bám lấy dĩ vãng, ghét hoạt động hiện tại, họ để lý tưởng "mốc meo" chết trong bào thai chớ không bao giờ thực hiện cho có kết quả khá quan.

16. Thích thơ, nhạc, tiểu thuyết lãng mạn. Bởi chất mơ mộng quá phong phú trong mình nên kẻ dị cảm rất ưa thích thơ, nhạc, tiểu thuyết lãng mạn.

Họ coi những thứ này là lợi khí giải thoát con người trào trăn bị đát, du dương bên trong của họ. Họ có tâm hồn nghệ sĩ nhưng thù nghệ sĩ bệnh. Con người thi sĩ, nhạc sĩ, văn sĩ của họ là thù người ngo cuộc đời như nghĩa địa, như lá thu rơi, như dòng nước mát. Họ cố tìm trong các món ăn tinh thần ấy những chiều tàn, trang héo, đêm đen, chia ly, chết chóc, đoạn trường, nhớ nhung, vĩnh biệt... Họ là thù người chết đuối, lặn hụp trong sông sâu bể thăm tự mình tạo lấy cho mình.

17. Thường thất bại. Không phải người dị cảm luôn luôn bất tài. Không Có kẻ có tài siên quần toat chúng nữa. Nhưng họ thường thất bại vì họ không đủ can đảm thi thố tài mình ra trước công chúng. Mà chỉ "trổ tài" trong phòng vắng của mình thôi. Họ là những bậc tài "thỏ đế" du dú như dấn ban ngày. Trong tư phòng, họ có ngón đàn Tư Mã, song khi có nhạc hội trước trau nghìn con mắt khán giả, họ kéo đồn như mèo quào. Họ thất bại không phải vì bất tài mà tính chất dị cảm thiếu giáo luyện.

Tóm lại nhờ những nhận xét trên, chúng ta thấy tính tình của người dị cảm gồm hai yếu tố căn bản và đối nghịch nhau. Yếu tố "qui nội" và yếu tố "lộ ngoại". Bên ngoài người ta thấy họ có vẻ điềm tĩnh song bên trong họ là cả một biển tình cảm kêu la bộc lộ, không phải bộc lộ tức thời mà là chậm trễ, ngấm ngấm song vẫn thêm bộc lộ và bộc lộ luôn.

CHƯƠNG VI

NGƯỜI NÓNG TÍNH

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

Tuy "bà con" với hạng thân kinh dị cảm ở chỗ đa cảm, người nóng tính có những tính tình đặc biệt. Bạn có thể nhận họ qua những dấu hiệu sau đây.

1. **Lúc chốc.** Người nóng tính có những tính tự nhiên của kẻ đa cảm như tức động, náo động, báo động, thiếu điềm tĩnh, biến dịch, xung động, vãn vãn. Gặp một nguyên do kích thích thì họ hành động ngay. Bất chấp suy nghĩ, cân đo lợi hại. Tâm hồn họ thường náo nhiệt và công việc họ có tính chất đình đám nhưng kết quả không ra gì. Họ thích cuộc sống tung bừng, rộn rịp để hoạt động, nói đúng hơn để náo động. Giá không có cơ hội để hoạt động thì họ cũng tìm cách cử động cơ thể. Họ nhịp chân, rung đùi, búng tay, rùn vai, lắc đầu, cắn răng, trề môi, trợn mắt. Họ khó bề ở yên mà không cử động. Đang đi, họ nhảy lên một cái, khêu một vật gì hay dẫm thui một ai. Tất cả những thứ hành động ấy là nhu cầu riêng của họ. Con người của họ, bạn đừng trông

co điểm tính. Tâm nào họ luôn "nhóm chợ". Họ lo, họ tính, họ sợ, họ nghi, họ tưởng tượng, họ mơ mộng... Bên ngoài thì như nói trên, họ luôn cử động, cử động vô lý và vô ích. Họ là những chiếc xe hơi không đi đâu cũng cứ rồ máy rầm rầm... Đứng đòi hỏi ở họ sự bền vững. Tính tình họ thay đổi như họ thay áo. Họ có những lý tưởng mới luôn. Chương trình sống có khi một năm đổi vài chục lần. Hứa điều gì với ai, họ hứa rất lẹ song rồi "nuốt" lời cũng rất lẹ. Những thị hiếu của họ luôn đời đổi theo dục tình. Sau hết, họ là người xung động. Vừa bị tình cảm, dục tình khích giục là họ hành động, hành động mãnh liệt, say cuồng dưới gông cùm của thú tính. Họ là những người bao giờ cũng quá lố. Hành động quá lố. Nói năng quá lố. Họ rất mù quáng trong việc chọn mực trung dung để gặp chân lý. Khi bàn luận với ai, họ hay quả quyết tuyệt đối và đặc biệt nhất là họ nói đổ lửa, nói "sôi bọt cua", nói cho thỏa mãn tình dục. Họ thường là kẻ sai lầm.

2. Con người đoản cảm. Giống người thần kinh ở chỗ đoản cảm, họ rất ưa thích những mới lạ hiện tại. Cái gì luôn thay đổi thì họ ưa thích và cũng không có gì được họ ưa thích lâu dài. Trong trường tình, họ là những kẻ hay bạc.

3. Láo dối Trong thâm tâm, người nóng tính không giả dối thiệt. Họ không có ác tâm lường gạt ai song bởi tật quá lố, bởi nhu cầu tạo những chuyện

mới để nói, bởi thêm khát thèm thừa sự vật nên họ lão có hạng. Nếu bạn muốn dùng một tiếng lóng của thời đại, bạn có thể gọi họ là hạng chuyên môn "thả vịt".

Phải giao du với họ cho thường và phải am tường tâm lý họ, mới có thể phân biệt trong lời nói họ cái gì chân giả, thực hư. Ai mới giao tiếp với họ và kém tâm lý, dễ tin, nghèo óc xét đoán thì khó bề không tin những điều họ nói. Họ lão rất nghệ thuật và lão rất thuyết phục, thu tâm.

4. Ưa làm to. Trong đoàn thể họ thích "ăn to nói lớn". Cách đi đứng họ tỏ ra kè cả và trong tâm não nuôi những mộng chinh phục, quản trị thiên hạ. Nếu là thứ người nhỏ con, họ hay tỏ ra những thái độ đạo mạo, hoặc đi nhóm mình lên, ra điệu bộ trịnh trọng để tỏ ra có oai khí. Có điều đáng tội nghiệp là sự cố gắng của họ thiếu tự nhiên quá và đối với người có chút lương trí nó chỉ là một thứ trò hề.

5. Ít suy nghĩ mà làm việc tận tụy. Người nóng tính không tốn thời giờ hồi tưởng những tâm tình dĩ vãng hay suy luận những vấn đề nát óc. Họ làm việc. Làm việc tận tụy cố gắng triển miên. Tính của họ tự nhiên hướng về sự nán chí song nhờ khao khát luôn hoạt động họ khỏi những phút giây bạc nhược tinh thần và bị quan ngộp sống.

6. Hướng ngoại. Không như người dị cảm hay thần kinh ư nội quan, trầm lặng đào sâu tâm hồn,

người nóng tính thường hướng ngoại. Họ bận rộn quan tâm đến xã hội và cuộc sống xung quanh mình. Đối với ai họ giao thiệp, họ dễ dàng tuôn xả đức bác ái. Họ là thứ người hy sinh và hy sinh với ước vọng được hy sinh lại. Họ trong thâm tâm chủ trương thuyết "Do ut des" : "Tôi cho để anh cho lại".

7. Xã giao rộng. Một đặc tính nổi bật của họ là xã giao rộng. Bởi bản tính từ thiện hay ái nhân, hy sinh và quân tử tha lỗi người, kẻ nóng tính được nhiều bè bạn. Ai làm mất lòng họ, họ ít chấp nhứt. Hoặc giả có bất mãn họ mau quên lỗi lầm kẻ khác và chân thành làm hòa. Tính tự nhiên của họ vui vẻ, dễ giao tiếp. Họ khác hẳn kẻ dị cảm là thứ người luôn có diện mạo tang chế.

8. Đầu óc sáng suốt. Tuy giàu hoạt động nhiều và nhất là giàu đa cảm, kẻ nóng tính thường có đầu óc sáng suốt. Họ không mơ mộng viễn vông, không nhàm chán bị quan thất vọng. Trí hiểu họ sắc sảo, "bén". Họ giải quyết vấn đề nào cũng nhanh chóng. Nếu không bị ảnh hưởng của tình dục họ phán đoán rất đúng sít, mau lẹ.

9. Già hàm. Bởi đầu óc sáng suốt, có nhiều ý tưởng, người nóng tính nói va nói. Họ rất già hàm trong khi giao tiếp với kẻ xung quanh. Hơn ai hết, họ dễ dàng vận dụng lời nói cách này cách nọ. Nếu có trí dục đầy đủ họ là những nhà hùng biện đại tài. Nhờ khẩu tài họ chinh phục được thính giả không

khó. Thường họ rất thành công trong trường chính trị, nói riêng trong các ngành ngoại giao. Họ cũng có thể là những biện hộ gia lỗi lạc và những giáo sư biệt tài.

10. Lạc quan. Không tự ti mặc cảm như người dị cảm, không bi quan nản chí như người thần kinh bất động, người nóng tính tin tưởng rất mực ở khả năng mình và đặt hy vọng đẹp đẽ ở tương lai. Trên con đường lý tưởng họ dám an chịu với đau khổ, đấu tranh với trở lực để thành công.

11. Bồng bột và bồng bột. Trong con người của họ nhiều khi những ý tưởng hay cảm tình nổi lên bồng bột. Chúng có thể làm nguồn động lực cho họ vinh quang đi đến thành công, nếu họ biết khôn ngoan lợi dụng chúng.

12. Trung thành trong tình yêu. Một đặc sắc không thể quên được nữa của người nóng tính là giàu tình ái và yêu rất mực trung thành. Tính khí họ xem ra như lửa đốt, nhưng họ dễ sa ngã trước sắc đẹp hay sự âu yếm nuông chiều của người biết thu tâm. Khi yêu ai, ái tình của họ lên cực điểm, diễn lộ ra bằng lời nói tha thiết, thư từ âu yếm hay bằng những cử chỉ khác bộc lộ con người họ cách chân thành. Đối với người yêu họ không có sự giả dối và có khi quá chân thành đến chỗ bị lợi dụng, lường gạt.

13. "Tốt con". Về phương diện thể xác, người nóng tính thường to con. Không mảnh khảnh, tiểu

tuy như người thần kinh hay ốm đau như người dị cảm, họ lớn xương mập mạp. Nước da hồng hào. Tướng diện oai vệ.

14. Hay chú trọng về "vấn đề bao tử". Không mấy thích cuộc sống tu hành, chạy lạt, họ rất lo bồi dưỡng thân xác. Họ ăn to. Họ uống đậm. Họ tận lực tìm nếm các thú vị thể chất. Họ hút thuốc. Họ uống cà phê, rượu trắng. Những cung điện của nàng tiên nâu, của thần Vệ nữ họ cũng không chừa.

15. Không thích lãng mạn. Thường những vẻ đẹp của thiên nhiên hay nghệ thuật, họ ít quan tâm. Những thơ ca, âm nhạc du dương ru hồn, họ không ưa. Họ thích cái gì hùng tráng mãnh liệt. Những anh hùng ca hay những bản nhạc "khải hoàn" là những của an hay những cơn để tinh thần của họ.

16. Giàu ý chí. Hơn hai thứ người trên, hạng người nóng tính có ý chí danh thép. Họ quyết định nhanh chóng, dẻo dai theo đuổi quyết định của mình. Nhờ ý chí sắt, họ gây ảnh hưởng ở kẻ khác, chinh phục điều khiển kẻ khác. Họ là những nhà thủ lĩnh thiên tài. Những bậc dẫn đầu thiên hạ đông tây, kim cổ phần nhiều là những người tính lửa và dẻo chí.

Tóm lại, người nóng tính tuy có cốt tủy đa cảm song sống dưới sức điều khiển của tinh thần nhiều hơn tình dục. Họ là hạng người nếu được giáo luyện chu toàn có thể thành tựu những nghiệp ca.

CHƯƠNG VII

NGƯỜI ĐAM MÊ

"Chỉ có kẻ cường dũng trên chính mình mới là kẻ cường dũng trên kẻ khác".

FEURZINGER

Một thứ người đặc trưng đa cảm sau hết, thừa bạn - là thứ người đam mê - họ có những đặc điểm không khó nhận xét. Bạn nên biết qua vài cái để nhận định coi mình hay ai khác có tính đam mê không.

1. Người đam mê giàu tình cảm như ba thứ người trên : Thần kinh, dị cảm, nóng tính. Song họ khác người dị cảm và thần kinh ở chỗ thiếu hoạt động và giống người nóng tính ở điểm này. Người ta có thể định nghĩa người đam mê là người đa cảm, hoạt động và trường cửu.

2. Họ có tính tình kém điềm tĩnh hay biến dịch dễ tức động, thường náo động song ít hơn những hạng thần kinh va hay nóng tính.

3. Họ hay hờn vặt, giàu tình yêu, hay oán thù.

4. Đặc biệt hơn các hạng người, người đam mê rất hiếu động và có dồi dào năng lực hoạt động. Những phần sự của họ, họ cần cù thi hành chu đáo. Những bậc người đánh dấu lịch sử loài người phần đông là hạng người đam mê. Bạn có thể kể tên những : Louis XIV, Foch, Newton, Nguyễn Huệ, những bậc vĩ nhân có ý chí sắt đá, có đức tính nồng nhiệt hơn người.

5. Họ nỗ lực tranh đấu vì lý tưởng. Người đam mê biết xây dựng cho mình một lý tưởng tuyệt vời, biết cung hiến đời sống để tri chí và đạt chí. Những trở lực, dư luận của người đời, họ có thể nhờ tính đam mê vượt thắng mà không biết bận tâm khổ phiền.

6. Hơn nữa, chúng ta không nên quên rằng người đam mê có bản chất trường cảm nên rất trung thành với những kỷ niệm, những tình cảm của thời di vãng. Họ là thứ người yêu ai không mấy phụ bạc và giận ai khó bề tha lỗi.

7. Sau hết không cần nói bạn cũng biết kẻ đam mê làm công việc gì bất chấp thời gian và mỏi mệt. Họ chỉ nhắm thành công. Họ dám bỏ ăn, bỏ ngủ để hoàn thành một ý định khi cần thiết. Lúc họ đam mê hoạt động, đừng ai gây chướng ngại vật : Họ phản ứng phi thường. Nhờ nhiệt chí hành động như vậy kẻ đam mê thành công rực rỡ. Những tướng lãnh

quân sự như Nguyễn Huệ, Nã Phá Luân là những con người đặc trưng cho hạng hành động đam mê.

Tới đây, thưa bạn, bạn đã có một mớ nhận xét từng tính tình của bốn hạng người : **Thần kinh, Dị cảm, Nóng tính, Đam mê**. Chúng tôi đã cố gắng chỉ vạch cho bạn đặc sắc của từng hạng. Tuy nhiên trong thực tế bạn nên tin rằng không có cá nhân nào có thuần những đặc sắc của mỗi thứ người trên. Thường thường mỗi cá nhân có những tính tình phức tạp của bốn hạng người ấy và thường pha trộn lẫn lộn khó bề phân tích rõ rệt. Nhưng một điều có thể biết chắc là ai cũng có một số tính tình của một trong bốn hạng trên và con số ấy nổi bật trên các tính tình khác. Con số tính tình này chúng ta có từ trong bản chất, kết tinh của phú bẩm gia truyền, v.v... Chúng nó làm cột trụ cho tòa nhà tâm lý của mỗi cá nhân. Rồi nhờ giáo dục, nhờ sự tự luyện cá nhân cái hóa, bổ khuyết, trang sức cơ cấu tâm lý mình để rèn luyện cho mình một cá nhân đặc biệt. Nhân cách này là kết quả của thiên nhiên và của nhân tạo.

4. Muốn có nhân cách tốt đẹp cần am hiểu rường cột của nó tức là tính chất của chúng ta. Đó là một chân lý sơ đẳng ai muốn luyện mình làm người cho ra người phải học nằm lòng. Từ nghìn xưa một hiền triết bậc thầy chẳng đả dạy : "Bạn hãy biết bạn" ? Việc **Tự Tri** được xem là điều kiện tất yếu để tự luyện. Vậy thiết tưởng trước khi đưa con

người mình lên chỗ Đại đức tức là nhân cách Điểm đạm chí cực (Điểm đạm là Toàn đức, là nguồn gốc của mọi đức tính con người cần có để làm người đường hoàng), thì bạn hãy tự tìm hiểu bạn. Bạn có thể dùng mấy câu chất vấn ở chương sau đây để nhận định cơ cấu tính chất của mình. Khi nhận định được "Bản ngã" tự biệt của mình rồi, thì bạn có thể nói đã đi phân nửa con đường luyện tâm. Biết mình, bạn sẽ sáng suốt bổ khuyết mình và hướng dẫn mình đến chỗ mà theo Trang Tử là "Toàn đức của nhân loại".

CHƯƠNG VIII

TỰ VẤN ĐỂ TỰ TRỊ VÀ TỰ LUYỆN

"Bạn hãy hiểu biết bạn."

SOCRATE

"Bất tri tác vấn ; bất năng tác học." (1)

KHỔNG TỬ

Vấn đề nòng cốt là bạn chân thành tìm coi mình có phải là con người đa cảm không ? Và thuộc hạng nào trong bốn hạng đa cảm chúng tôi đã có trình bày ở mấy chương trên.

Bây giờ bạn bắt đầu tự vấn. Bạn có thể tìm một nơi tĩnh lặng, tạo một hoàn cảnh thuận tiện cho việc *kiểm tâm*. Bạn nên thi hành công việc này chiều tối trước khi ngủ hay tốt hơn sau giờ vệ sinh buổi sáng.

(1) Chẳng biết thì hỏi cho biết ; chẳng hay đi học cho hay.

Bạn hãy tự hỏi bằng những câu sau đây, hỏi chậm chậm, suy nghĩ phát đoán khách quan, trầm tĩnh rồi ghi câu trả lời vào một quyển sổ riêng để sau kiểm tra lại. Bạn hỏi như vậy :

1) Tôi có dễ dàng cảm động trước bất luận hiện tượng tâm lý hay biến cố ngoại giới nào không ?

2) Những ý tưởng tình cờ xảy đến hay những ý tưởng của kẻ khác có dễ dàng ảnh hưởng tinh thần tôi không ?

3) Tôi có khi nào vì một lý do không chi mà cảm xúc náo nhiệt không ?

4) Tôi có thể dễ dàng mất điềm tĩnh vì những nguyên do kích thích hoặc hữu ý hoặc bất ngờ đưa đến bởi ngoại giới không ?

5) Những ấn tượng, cảm tưởng trong đầu não tôi, tôi có dễ dàng chế ngự chúng không ?

6) Tôi có thường làm nô lệ cho xung động của mình không ? Có lần nào hể ước vọng là tôi quyết định, quyết định tức tốc, bất ngờ không ?

7) Những cảm tình sôi nổi trong tâm can tôi, tôi có thói quen diễn lộ bằng những lời nói ó ré, điệu bộ đình đám, cử chỉ, hành động thô bạo, vụt chạc không. Và tôi hay chặc lưỡi rùn vai, trợn mắt, nháy nhót...để bộc bạch cảm tình mình không ?

8) Can tràng trào sôi cảm tình, tôi có diễn xuất

bằng những lời nói quá lỗ, tuyệt đối. Mỗi ngày tôi nói mấy tiếng "vô cùng".

9) Tính tình tôi có thường biến dịch không ? Tôi có hay đổi lý tưởng, chương trình, thị hiếu, thiện cảm, dự định...không ?

10) Đối với dư luận hay hạnh kiểm của kẻ chung quanh, tôi có hay tỏ ra câu nệ, cố chấp không ?

11) Thấy đau khổ của ai tôi có động tình thương xót dễ dàng không ?

12) Quan sát sự vật, xã hội, tôi khách quan nhiều ít ? Tôi có thói quen nhận xét thành kiến, thị hiếu, tư ý của mình rồi phóng đại sự vật cách chủ quan, sai lạc không ?

13) Trong thâm tâm tôi có tâm tình đạo đức không ?

Nếu trong có các câu chất vấn bạn này mà bạn trả lời chừng mười lần "có", thì thua bạn ! Bạn chính là người đa cảm không sai. Rồi bạn có thể chân thành xét coi mình đa cảm ít hay nhiều rất mực tùy con số trả lời của bạn.

Riêng về sự hoạt động, bạn có thể tự vấn :

14) Có khi nào tôi lười nhác, ở không chẳng ?

15) Lúc nhàn rồi tôi có nghĩ rằng hàng hái hoạt động hơn là ở không ?

16) Tôi làm việc điều hòa hay thất thường ?

17) Tôi thi hành bốn phận cầu thả hay chu đáo ?

18) Tôi có tật hồi hoãn những việc khó lại mai một mới làm và lo các việc dễ trước không ?

19) Hoạt động gặp trở lực, chạp dư luận tôi dễ nản chí, sầu buồn không ?

20) Tôi có phải là người dẻo chí, ăn chịu đau khổ không ?

21) Lý tưởng của tôi tôi có hay đánh hỏng không ? Chương trình của tôi, tôi có hay thay đổi thi hành cầu thả không ?

22) Có khi nào tôi sầu buồn, bị quan ngán đời không ?

Nếu bạn trả lời "có" cho đa số câu chất vấn trên thì quả bạn là người **bất hoạt động**.

Rồi bạn tự vấn tiếp :

23) Tôi có ghét tật lười biếng, ở nhàn rồi và "ngáp sống" chẳng ?

24) Lúc nhàn rồi tôi có thấy khoái trá tìm việc để làm cho sinh ích lợi không ?

25) Tôi có hoạt động điều hòa không ?

26) Tôi có thi hành phận sự chu đáo không ?

27) Gặp việc khó tôi có xung tiến thực hành liền không ?

28) Khi thi hành lý tưởng tôi có chướng ngại vật như rơm rác không ?

29) Tôi có phải là người kiên chí chăng ?

30) Tôi có dẻo dai, ăn chịu đau khổ, trì chí và cương quyết đạt chí không ?

31) Tôi có lạc quan không ?

32) Tôi có óc quan sát theo khoa học không ?

Nếu bạn trả lời "có" hết các câu chúng tôi chân thành giúp bạn tự vấn trên thì chính bạn là **người hoạt động**.

Về tác động ảnh hưởng của hoàn cảnh biến cố hiện tượng trên tinh thần bạn, bạn có thể tự vấn như vậy :

33) Tôi có phải là con người biến dịch xung động không ?

34) Tôi có đứng sát trong chương trình sống hàng ngày không ?

35) Tôi có háo ăn, háo uống, thích cao lương mỹ vị không ?

36) Tôi có thích luôn đổi nghề nghiệp, hoàn cảnh sống, công việc, phận sự không ?

37) Hành động tôi, tôi có chỉ nhằm kết quả tức thời không ?

38) Quan sát, tôi có khách quan không ?

39) Bất hòa với ai, tôi có tức tặc giao hòa với họ không ?

40) Tôi có nay yêu người này, mai yêu kẻ khác không ?

41) Tôi có liên miên cảm tưởng, cảm xúc không ?

42) Tôi có phải là người dục tặc, tức đoán không ?

43) Tôi có phải là tay hoang phí không ?

44) Tôi giận ai, có "mau nguội" không ?

Nếu bạn trả lời "có" cho đa số câu hỏi trên thì bạn là người có **tính chất đa cảm**.

Còn muốn biết mình có tính chất trường cảm hay không thì bạn tự vấn bằng những câu này :

45) Tôi có sít đúng đường hoàng không ?

46) Tôi có não suy nghĩ cân đo, dè dặt không ?

47) Tôi có tiết độ khi ăn uống không ?

48) Tôi có trung thành, bền vững nắm giữ thiện cảm với người không ?

49) Tôi có quan sát khách quan không ?

50) Tôi có dẻo dai thực hiện chương trình, đeo đuổi lý tưởng và theo những tập quán cũ của mình không ?

51) Tôi có phản ứng, chế ngự những ấn tượng, cảm tưởng mới lạ không ?

52) Tôi có hay thay đổi ước vọng, chỗ ở, thái độ không ?

53) Tôi có hận thù lâu dài không ?

54) Tôi hành động có nhầm kết quả sau bao ngày lao khổ chiến đấu không ?

55) Tôi có tổ chức chu đáo cuộc sống vật chất và việc chi tiêu của mình không ?

Nếu câu nào bạn cũng trả lời "có" cả thì mong thay, bạn là người **trưởng cảm**.

Sau khi tự vấn chu đáo và chân thành trả lời rồi, bạn hãy kiểm tra các câu trả lời để nhận định tính tình của mình.

a) Nếu thấy mình đa cảm bất hoạt động, đoán cảm thì bạn tự nhiên biết mình là người **nóng tính**.

b) Nếu thấy mình đa cảm, bất hoạt động, trường cảm thì bạn tự nhiên biết mình là người **đam mê**.

Có thể bạn bối rối, nhận không rõ tính chất của mình, suy xét lâu giờ mà sao thấy nó "lại căng", có đủ thứ khuyết điểm rồi sau cùng bạn không biết sắp nó vào hạng người nào. Không sao bạn ! Ai hồi mới tự vấn, tự kiểm cũng vậy. Bạn hãy chịu khó nội quan lâu hơn nữa đi.

Sau cùng bạn chắc chắn sẽ nhận định được thứ loại cơ cấu tâm lý của mình.

Một khi đã tìm được chân tướng con người tâm lý mình rồi, thì bạn sẽ dùng những bí quyết thực hành, thần hiệu chúng tôi chỉ ở mấy chương sau để đào luyện cho mình một nhân cách có chân giá trị.

CHƯƠNG IX

BÍ QUYẾT ĐIỀU KHIỂN VÀ LỢI DỤNG ĐA CẢM TÍNH

*"Tất cả cái gì giải thoát tinh thần
chúng ta mà không giúp chúng ta
tự chế đều là nguy hại"*

GOETHE

Xin bạn chịu khó học nằm lòng vài bí quyết sau đây để điều khiển và lợi dụng đa cảm tính của mình. Nhận thấy mình là con người đa cảm, đừng vội bi quan cho rằng số mệnh mình bội bạc. Không ! Sức nguyên tử giết người được mà cũng có thể giúp con người mưu đời sống vạn minh hạnh phúc miễn biết khéo léo lợi dụng nó. Bạn hãy lạc quan tin rằng nếu bạn trung thành thực hiện những bí quyết chúng tôi chỉ thì đa cảm tính của bạn sẽ là nguồn động lực thúc đẩy bạn đến chân trời thành công vinh quang và hạnh phúc.

Trước hết chúng tôi thiết tha xin bạn cố gắng triệt để tự chủ, để kiểm hãm các cảm tính

khích giục bởi những nguyên do nội tâm hay ngoại giới sôi cuộn trong can trường của bạn.

Bạn nhất định bao giờ cũng suy nghĩ chu đáo trước khi nói năng hành động.

Quyết cả đời không khi nào bàn tâm sự vô ích. Có nỗi khổ sâu gì ; cần rằng chịu lấy một mình. Trừ khi cần sự bàn tính của tri âm đồng chí, nhất định bạn hãy bí mật giữ cội lòng mình không cho một ai biết.

Tập tính chùng mực, điều hòa. Tránh như bệnh dịch lối sống đời đổi và việc biến dịch luôn của thị hiếu, công việc, thái độ.

Gội sạch khỏi tâm hồn những ý tưởng hắc ám, bi quan chán đời, tuyệt vọng.

Bình tĩnh, khách quan, lịch sự giao tiếp với hết mọi hạng người, dù là hạng người bạn không ưa thích vì xấu tướng, xấu tính.

Sống với hy vọng thành công ở ngày mai song luôn có óc thực tế. Đừng quá cao hứng, mơ mộng, nhưng lý tưởng bao giờ cũng ở trong vòng ảo mộng. Hãy tự trị để hành động có kết quả. Ai muốn ôm trời thường bị thất bại.

Đó là những nguyên tắc căn bản mà chúng tôi muốn bạn thuộc nằm lòng để tự luyện thành con

người điềm tĩnh và tận dụng đa cảm tính để thỏa mãn thành công. (1)

Thêm vào các nguyên tắc ấy, dưới đây chúng tôi bàn cùng bạn vài bí quyết thần diệu để chắc chắn chế ngự đa cảm tính. Vài bí quyết ấy là :

1. **Thịnh lặng.**
2. **Suy nghĩ.**
3. **Dùng đa cảm tính để bài trừ kết quả xấu của nó.**
4. **Tự kỷ ám thị.**

Chúng ta cần bàn kỹ các vấn đề này vì chúng ta là những chìa khóa tối hệ để ta điều khiển lợi dụng tính đa cảm của chúng ta. Tuy nhiên trong một chương chúng tôi chỉ nhấn cùng bạn một vài đại cương thôi. Xin bạn chịu khó tìm nghiên cứu thêm trong mấy tác phẩm khác của chúng tôi như : Đức tự chủ, Tâm lý giáo dục, Ngón thần để luyện tâm, Từ điển Nghệ thuật sống, và riêng ở chương chót của quyển này.

1. Đức thịnh lặng. Một khúc sông nước đổ mạnh, nếu biết lợi dụng, dẫn thủy theo khoa học, có thể rất bổ ích cho con người. Chúng tôi tạm sánh nguồn cảm xúc của anh như khúc sông ấy. Chúng tôi không khuyên bạn diệt trừ đa cảm tính của mình.

1. Xem thêm quyển "Đức tự chủ" cùng một soạn giả.

Đó là một hành động chí ngu. Không phải vì dao bén làm ta đứt tay rồi ta đem quăng con dao. Chúng tôi chân thành muốn bạn kiểm hãm nguồn cảm của mình lại như người ta cản sức chảy của khúc sông rồi dẫn thủy theo khoa học để lợi dụng nguồn động lực của nước chảy. Bạn kiểm hãm, chớ không tiêu diệt chúng, tôi xin nhấn mạnh chỗ ấy. Và kiểm hãm với mục đích thu lượm ích lợi. Phương thế thần diệu để bạn chiếm đoạt ý định này là **đức tỉnh lặng**. Đức tỉnh lặng ở đây chúng tôi hiểu một nghĩa khá rộng là vào lúc bạn bị cảm xúc, bạn đừng nói tiếng nào cả, đừng làm việc gì cả, đừng có điều bộ chi cả. Bạn cũng không viết thư, không bàn tâm sự, không trù tính cách đối xử với hoàn cảnh. Bạn kiên tâm tỉnh lặng, tỉnh lặng, tỉnh lặng cho đến khi nào trong tâm não bạn có sự quân bình, điểm đạm tro lại rồi mới quyết định.

Tại sao phải lặng tỉnh như thế ? Có gì khó hiểu lắm đâu bạn. Trong quyển "Ngón thần để luyện tâm", chúng tôi đã nói nhiều với bạn những lý do. Ở đây tôi chỉ nhắc lại vài điểm khái lược. Khi bị cảm xúc nếu bạn nói, bạn làm, bạn ra điều bộ, trù tính kế hoạch, bạn khó bề hành động theo sự điều khiển của lý trí. Bạn chắc chắn phải bị sóng tình cảm, dục tình thúc đẩy, lôi cuốn, ảnh hưởng nặng nề. Mà một khi làm mỗi ngón cho xung động thì mong gì bạn nói năng, hành động hợp lý ? Hẳn do kinh nghiệm đời tư, chắc bạn có nhiều lần lỗi lầm chỉ vì ngoan ngoãn

vâng lời sức sai khiến của bản năng chứ ? Và xung quanh bạn có biết bao nhiêu người đã hối hận thiên thu vì những hành động thiếu suy nghĩ cân đo.

Vậy cần thiết trong lúc nguồn cảm xúc ô ạt sôi dậy, bạn hãy tự chế bằng thỉnh lặng. Để dễ dàng thỉnh lặng trong trường hợp nầy tự nghìn xưa nhiều hiền triết đã bảo bạn hãy đếm số từ một đến trăm, nghìn rồi hãy nói hay làm. Và tự đời Đức Thánh Linh đã dạy chúng ta trước khi nói hãy uốn lưỡi bảy lần. Riêng chúng tôi, chúng tôi xin bạn chỉ nói vài tiếng nầy thôi. Là trong lúc bạn quá cảm xúc, bạn âm thầm tự nhủ "**Khoan đã...**". Một tiếng nghe chơi chơi, nhưng hàm súc ý nghĩa rất sâu xa và gây cho bạn kết quả cực kỳ mỹ hảo "**Khoan đã**" có nghĩa là : Việc đâu còn có đó, không gấp gì, để suy nghĩ cân đo lợi hại đã. Đừng nóng. Đừng bồng bột lửa rơm. Con nít lắm. Ta cần sử dụng lương tri, trí tuệ để hành động chớ không phải làm tội mọi dục tình. Bạn hãy nói mấy tiếng chừng vài chục lần lúc rộn cảm, thì tinh thần bạn sẽ được trấn tĩnh sáng suốt lại và bạn sẽ dễ dàng nhận định phương thế để đối phó với hoàn cảnh sự vật...

Khi thế quân bình lập lại trong người rồi, tình cảm lắng yên xuống rồi, bạn bắt đầu tự hỏi bằng câu này của Foch "Vấn đề gì đây ?". Nhờ hỏi như vậy, bạn sẽ khách quan nhận xét được bộ mặt thật của hiện tượng hay biến cố xảy ra.

Trong khi nhận xét cũng như trong khi quyết định bạn vẫn giữ luôn luôn tâm hồn điềm tĩnh. Và kinh nghiệm sẽ dạy cho bạn biết phần nhiều những điều làm cho chúng ta rộn trí, bối rối sau khi suy nghĩ, nghiên cứu kỹ chỉ là những vấn đề trẻ con, không ra gì. Một người bạn tình cò quăng vào mặt chúng ta mấy tiếng "Đồ khốn nạn". Theo tình cảm oán ghét, chúng ta trườn tới ào ào quát : "Mày nói ai khốn nạn ? Đồ khốn nạn thật !" rồi vùn vùn ta với họ mắng rầy, có thể trả đũa cho nhau bằng quả đấm nữa. Giá trong trường hợp ấy ta tự nhủ. "Khoan đã. Khoan đã. Khoan đã...". Rồi khi hết cơn giận ta tự hỏi : "Vấn đề gì đây ?". Với lý trí ta nhận thấy : Một người bạn trong cơn giận và hiểu lầm mắng ta là đồ khốn nạn ! Người ấy là bạn ta. Người ấy có tập quán mắng bất luận ai làm cho họ bất mãn là "đồ khốn nạn". Ồ thì ra có gì là đại hệ đâu bạn phải cãi lộn trả đũa. Chuyện con nít quá. Ta lại để tâm hồn bạn rộn những tiểu sự như vậy à ? Rồi sao lại ăn thua với người bạn, người bạn đã có thói quen như thế, người bạn trong cơn tức giận là... Thảm trạng gây ra bởi dục tình không dẫn nổi, bán rẻ nhân cách ta. Phải chịu khó suy nghĩ chút, nhìn chút, khách quan phán đoán chút thì có đâu nổi hối tiếc chua chát.

Bạn ơi ! Trên trường đời bạn và chúng tôi, chúng ta gặp không biết bao nhiêu trường hợp na ná

như vậy. Bí quyết để chế ngự đa cảm tính, để xử thế thành công phải là **thình lặng**. Thình lặng trong tâm tưởng. Thình lặng trong thần kinh. Thình lặng trong điệu bộ, cử chỉ, thái độ, nét mặt, lời nói, hành vi. **Thình lặng và Thình lặng.**

2. **Suy nghĩ.** Một bí quyết nữa không kém thần hiệu để bạn điem đam là **Suy nghĩ**. Trong lúc bạn gặp hoàn cảnh biến cố, hiện tượng khích thích nguồn cảm, tâm hồn bạn dậy rộn lên đủ thứ cảm tình, ý tưởng. Chúng hỗn độn thúc đẩy bạn diễn xuất bằng lời nói, cử chỉ hành động... Nếu bạn vâng lời chúng, bạn sẽ té vào hố hối hận vô biên. Muốn khỏi hối hận vì những tác động của mình lúc cảm xúc mạnh, bạn cần phải suy nghĩ. Trên kia chúng tôi xin bạn thình lặng và chúng tôi đã gợi sơ cho bạn sự tìm hiểu bộ mặt thật của vấn đề mà bạn phải giải quyết. Chúng tôi đã bàn qua chút ít về suy nghĩ. Ở đây chúng tôi muốn bạn nghiên cứu nó kỹ hơn. Tại sao chúng ta phải suy nghĩ ? Chắc bạn sẽ hỏi chúng tôi như vậy ? Nào có lạ gì bạn ! Chúng ta là những con vật có lý trí, là những nhân cách. Chúng ta phải hành động hợp lý và xứng đáng với nhân cách chúng ta. Mà làm sao cho đáng hành động hợp lý và xứng nhân cách ? Chúng ta phải suy nghĩ. Nhờ suy nghĩ chúng ta tìm ra được lẽ phải. Thấy lẽ phải, hành động theo lẽ phải : Chúng ta thỏa mãn và một khi tuân theo lẽ phải như vậy chúng ta nâng cao phẩm

giá con người mình lên. Vào những lúc tâm não ta bị ngọn sóng cảm ô ạt lấn lướt ta khó nhận thấy chân lý, lẽ phải. Chúng ta thấy thứ "lẽ phải" của tình dục. Chúng ta bị tình dục bắt ép tuân mạng lệnh nó. Muốn giải thoát gông cùm của tình dục chúng ta phải vận động trí tuệ để phân biệt thứ "chân lý" của lý trí với "chân lý" của tình dục. Chúng ta, thưa bạn, phải suy nghĩ. Những tác động tinh thần cán bản vào trường hợp rộn cảm là : Tìm hiểu bản chất nguyên do kích thích ta cảm xúc, coi hiện tượng, biến cố, tâm tượng làm chấn động ta đều bởi đâu, tại sao ? Rồi cân đo cách đối phó của ta coi lợi hại thế nào. Ta phải dùng phương kế nào để đối phó. Đối phó liền hay chờ sự dạy khôn của thời gian. Hơn nữa trong lúc bạn suy nghĩ bạn luôn luôn nắm vững tinh thần khoa học và đức điềm tĩnh. Đây chủ quan, thiên lệch, bị quán, bối rối, lo âu... Bạn hãy thản nhiên suy luận xét đoán. Chúng tôi dám chắc bạn nhờ suy nghĩ như thế, sẽ hành động sáng suốt, sẽ khỏi bao nhiêu hối hận có thể gây ra bởi dục tình cuồng dại, không cương, lúc bạn bị quá khích động cảm xúc.

3. Hãy dùng chúng đa cảm tính trừ diệt những kết quả xấu của nó.

Do bản chất bạn là người đa cảm. Đa cảm tính của bạn bấy lâu không được lợi dụng, nên sinh nhiều kết quả khốc hại cho bạn. Vậy bạn hãy quyết định từ đây dùng chính nó khai trừ những kết quả không

hay của nó. Tức là thay vì bạn để cảm xúc đưa đẩy mình có những ý tưởng bi quan, hắc ám, đê hèn, tiểu nhân, bạn hãy dùng cảm xúc để có những ý tưởng lạc quan, sáng suốt, quân tử, cao thượng. Đối với ý tưởng nào hay hành động, cử chỉ... xấu, con đẻ của cảm xúc vô độ, bạn hãy có những ý tưởng, hành động, cử chỉ đối nghịch lại kết quả của cảm xúc được lý trí điều khiển.

Hơn nữa bạn có thể nhớ đến những kết quả xấu của cảm xúc vô độ để tởm gớm nó. Bạn là người thần kinh hay tức động vụt chặc. Thiên hạ khinh lờn bạn, coi bạn như đứa con nít. Bạn gớm con người tức động, vụt chặc của mình đi. Từ nay làm việc gì bạn trầm tĩnh, lúc trầm tĩnh bạn tự nhủ rằng : Nếu tôi tức động vụt chặc, tôi sẽ bán rẻ phẩm giá tôi.

Là con người dị cảm, bạn lữ dư, vụng về, ghét xã giao và kết quả là xã hội xa lánh bạn, bạn thất bại liên miên. Thì từ đây bạn hãy nhớ rằng những kết quả của tính dị cảm là đáng sợ, phải tiêu diệt bằng cách tự trọng và cố gắng xã giao lịch sự.

Nói tắt, bạn hãy dùng chính đa cảm tính để trừ diệt những kết quả khốc hại của nó. Điều cần là bạn lý trí hóa nó, điều khiển nó và tận dụng những khả năng của nó.

4. Tự kỷ ám thị. Riêng về vấn đề này chúng tôi đã dành riêng cho bạn, bởi hệ trọng của nó, một quyển sách : **"Ngón thần để luyện tâm"**. Ở đây

chúng tôi chỉ nhắc cho bạn vài nguyên tắc cột trụ. Bạn nên nhớ rằng chúng ta dễ dàng hành động, nói năng, cử động khi chúng ta có những ý lực hay ý tưởng. Chính những ý lực hay ý tưởng ấy ám thị ta, chi phối ta, thúc đẩy ta sống động. Nó điều động ta bằng những vẻ đẹp, bằng sức tưởng tượng về lợi ích, về sức mạnh của nó. Vậy nếu bạn muốn có đức điềm tĩnh, muốn chế ngự đa cảm tính, tận dụng đa cảm tính để thành công thì bạn hãy tạo cho mình những ý lực hay, những ý tưởng tuyệt đẹp. Bạn hãy cấu kết một mô ý tưởng nào đó, những ý tưởng thúc đẩy bạn điềm đạm, rồi mỗi ngày bạn tiêm nhiễm chúng vào tiềm thức bạn. Sau cùng bạn chắc chắn sẽ thành con người trầm tĩnh từ lời nói đến hành vi.

5. Trước khi chấm dứt chương này, để bổ khuyết những bí quyết trên, chúng tôi chân thành khuyên bạn chế ngự đa cảm tính bằng thể dục. Mỗi sáng, mỗi chiều bạn dành độ vài mươi phút để tập thở. Không phải thở ô ô lấy có hết giờ rồi thôi. Cũng không phải quơ tay chân bực bực rồi thở như bị cát hòng mà gọi là tập điềm tĩnh. Bạn hãy duỗi thẳng hai cánh tay ra ngay xuống đất rồi hết sức chậm, từ từ, từ từ, đưa lên trời, ưỡn lồng ngực ra, dồn không khí vào buồng phổi. Rồi cũng hết sức chậm, từ từ, từ từ, bạn gò ép lồng ngực lại, tuôn khí xấu ra. Trong lúc thở như vậy, bạn tự kỷ ám thị bằng cách nói : "Tôi tự chủ. Tôi làm chủ thần kinh, quá tim, trí não tôi".

Trong cảnh sống hàng ngày, khi gặp biến cố nào, hay khi có tâm tưởng nào khiến bạn nao động, bạn cũng có thể tự chủ bằng cách này : Là nín thở (không phải nín thở luôn, chúng tôi van bạn !) nín thở hơi lâu lâu rồi từ từ thở ra. Tác động nín thở và thở ra như vậy có thể giúp bạn trầm tĩnh phi thường. Bạn thí nghiệm đi. Bạn sẽ thấy điều tôi khuyên bạn là đúng.

Còn một mảnh lời luyện điểm đàm nầy nữa mà chúng tôi không thể không khuyên bạn làm là dù cảm xúc mạnh hay không, trong cảnh sống thường nhật bạn thỉnh thoảng dùng mấy báp thịt trên mặt bành mặt mình ra. Bạn đừng cười chúng tôi nhé. Không phải chúng tôi bảo bạn chẳng mặt để làm hề hay nhất con nít, song bạn thả nhiên, tự nhiên, từ từ bành mặt mình ra, đẩy những báp thịt hai bên má, hai bên miệng nói ra tí chút. Trong lúc đó bạn đừng tưởng gì hết. Cặp mắt mở mà không chớp và ngó ngay trên một vật nào gần đó. Nhiều lần bành mặt như vậy bạn gom trong tinh thần nguồn khí lực vô biên. Con người bạn điểm tĩnh thần nhiên rất mực. Và bạn vô song anh dũng. Dù nói rất chân thành, chúng tôi không làm sao khỏi bạn cười. Song không sao ! Bạn thí nghiệm đi rồi bạn sẽ hết cười và sẽ thấy điều chúng tôi chỉ là diệu kế để trở nên người điểm đàm đáng phục.

RÈN CHỈ HOẠT ĐỘNG

*"Trải qua suốt một ngày nào
không làm việc sao tôi coi như
mình đã phạm một tội trộm cắp"*

PASTEUR

Có hai thứ người bất hoạt động. Thứ người vì bệnh hoạn, sức khỏe yếu suy, tật nguyên hay bởi quá hoạt động sau cùng cần dưỡng sức. Thứ người khác nữa mạnh khỏe như thường song bất hoạt động vì tự nhiên nhàm chán hoạt động. Chúng tôi xin đề cập riêng cùng bạn hạng sau nầy và cùng bạn tìm vài bí quyết rèn chỉ hoạt động để giúp bạn từ đây trở thành một người hoạt động đắc lực.

Tưởng chúng tôi không cần dài lời với bạn về hạng người bất hoạt động hiểu theo nghĩa nhàm chán hoạt động. Lúc còn nhỏ ở dưới mái gia đình họ là đứa con nít tuy có thân thể mẫm xuân song lại có tính tình rất già nua. Bao nhiêu bạn trẻ khác bay nhảy, háo thắng, tìm mọi cuộc vui vẻ, thì họ ngồi bị xỉ trên ngạch cửa, hay ngồi chồm hồm tay ôm bụng mắt lim dim nhìn chúng bạn reo đùa giỡn cợt.

Lúc có tuổi khôn đến trường học, họ là một tệp học trò lừ đừ từ thể xác đến tinh thần. Gỏi mình trong bộ đồ mới, họ đi như một lão ghiền thâm nhiên để dạo mát coi bề bạn nghịch giỡn. Vào lớp họ ngồi như phật đức, mắt nhướng nhướng và nói năng như người sắp tắt hơi. Bài vở thấy giáo cho, họ thuộc hay không, bất cần. Lúc bị kêu bài, họ đứng dậy uể oải, nói nhè nhè như bác già say rượu.

Kịp khi rời bỏ ngưỡng cửa học đường để bước ra trường đời, họ không trị được tật bất hoạt động. Họ lồi cách nặng mệt cảnh sống ao tù, giữa trăm vạn tiếng rộn rịp của chợ đời hoạt động. Cảnh đời của họ đều đều như một cánh đồng quê Nam Việt. Sáng ngày ăn ba hột vơ vơ vất vất đến chiều. Chiều xuống ăn nửa rồi thả đến hàng xóm nói chuyện khào để tối về nhà... ngủ. Chuỗi đời của họ cứ kết bằng những phút sống như thế.

Trong tâm não họ cảm thấy một sự nhàm chán công việc cách lạ lùng. Thân xác họ dường như tê liệt, nặng nhọc uể oải. Họ thấy đường đời tàn tạ, điu hiu.

Không phải con người bất hoạt động nào cũng tuyệt đối giống hạng người chúng tôi vừa phác họa hình thể và thái độ tinh thần như trên. Song bất cứ ai không thích hoạt động vì đa cảm, đều có đặc sắc này là để xác nhận rồi, trí tuệ hoang vu, ý chí bạc nhược và đồng thời nghe tận thâm tâm có một

nổi cô sầu vặc vặc, vô biên. Họ khổ nhọc ôm lấy khối buồn và hay tìm nguồn an ủi ở ngoại giới.

Nếu nhờ sự kiểm tâm ở một chương trước bạn nhận thấy là một người bất hoạt động thì ở đây chúng tôi xin chân thành khuyên bạn hãy lo cấp tốc điều trị bất động tính của mình và rèn đức chí hăng hái hoạt động để cuộc đời tươi mới trong thành công rực rỡ.

Và đây là những bí quyết thần xin bạn học lấy nằm lòng :

1. Tạo cho mình một lý tưởng. Vấn đề này chúng tôi bàn rộng cho bạn trong quyển **"Tư điển Nghệ thuật sống"**, (1) Tạm ở đây bạn nên để ý vài điều căn bản. Thừa bạn, bất luận ai trên đời muốn cuộc sống mình đừng vô nghĩa, có chân giá trị thì phải có một lý tưởng. Nếu không nhờ cha mẹ, thầy giáo, sách báo chỉ vạch cho ta một lý tưởng nào tuyệt vời để phụng sự, thì chúng ta phải tự mình tạo cho mình. Chúng ta phải lập chí. Sau khi có chí cao cả rồi chúng ta phải nỗ lực ăn chịu đau khổ, coi rẻ dư luận, san bằng các chướng ngại vật, gia tăng hành động để trì chí và cương quyết đạt chí. Có ý định sát đá thành công một lý tưởng nào thì tự nhiên bạn trở thành kẻ hăng hái hoạt động. Bạn thấy đời bạn phấn chấn lên. Nguồn động lực trong đường gân thớ thịt của bạn trào tràn ra những tác động, lời nói. Bạn bị

(1) Sẽ xuất bản trong loại sách "Học làm người".

thôi miên, hấp dẫn bởi bao hoài bão đẹp hơn muôn ngàn mộng đẹp. Mắt bạn lạc quan hướng về một chân trời rực rỡ thành công. Nam tháng ngày giờ bạn không còn thấy chung trời như mũi có ụ trên dòng nước ươn nữa, mà thấm thoát trôi đưa. Bạn có thể tiếc vì sao bạn già sớm quá để rồi không còn nhiều thì giờ hoạt động. Vậy tóm lại nếu muốn giết tính ỳ lý lười nhát bạn hãy cho mình một lý tưởng để tranh đấu. Bạn đừng bắt chước một số người trong thời đại ta, mà chung tôi tưởng thời đại nào cũng vậy, sống không một triển vọng nào ở ngày mai cả. Họ sống cà lờ cà lắt. Họ là những người cả đời chỉ biết thừa dạp, ăn hại kẻ khác. Bạn hãy bắt chước những vĩ nhân của thế giới tùy sở thích của bạn đối với từng người. Không cần chi có cao vọng làm vĩ nhân, song bạn vì bốn phận làm người phải hoạt động để xây dựng cuộc sống chung với đồng loại. Và khởi nói, do huân nghiệp của bạn, đời sẽ nêu tên bạn vào sử xanh.

2. Một phương thế nâng cao nhân cách.
Đứng trước hai người cùng sống chung hoàn cảnh, cùng mạnh khỏe trẻ trung, một người hăng hái hoạt động vì lý tưởng, một người lười biếng, chán đời, bạn kính phục ai ? Không đợi bạn trả lời, chung tôi chắc chán bạn trong nể người thứ nhất và khinh rẻ người sau. Và nguyên do của việc bạn kính phục không gì khác hơn chí hoạt động. Ai ai cũng cho là bạn phán đoán chí lý bởi lẽ hành động tự nó có một giá trị cao cả. Nó tốt đẹp và chi phối bất cứ hữu thể hữu trí nào. Nếu chúng tôi không lầm thì Tao hóa cũng đời

đời hoạt động trong việc sang tạo vũ trụ. Ngài làm gương cho chúng sinh gương hoạt động vĩ đại. Đọc lịch sử nhân loại những bậc người tên tuổi thiên thu lưu truyền đều là những người hoạt động. Vậy nếu muốn thiên hạ kính phục bạn, thích quý nhân cách bạn thì bạn cũng nên thích hoạt động. Bao giờ có khả năng hành động thì bạn cứ luôn hành động. Nhờ hành động bạn tỏ ra mình siêu việt hơn bao sinh vật vô tri và đáng quý hơn, ích lợi hơn bao nhiêu người ngày tối an không ngồi rồi vì hại xã hội và bán rẻ nhân cách mình. Tóm lại bạn hãy hiếu động để sống xứng đáng đời sống, để tên tuổi mình không bị hoen ố bởi tính uơn hèn lười nhác.

3. Nguồn thú vô biên ! Một kích thích hành động nữa là bạn hãy tìm thấy trong hành động một nguồn thú vị vô biên. Không cần thú vị đông đai, do kinh nghiệm thôi, có lẽ bạn cũng nhìn nhân với chúng tôi rằng làm việc là mẹ đẻ của thú vị tinh thần chứ. Bác nhà quê sau khi tám nắng gặt mùa, cày, bừa, trực, cấy miến ruộng to, một buổi chiều êm gió dịu, thọt gậy tre đi tham đồng. Bác đưa mắt nhìn công trình của mình, kết quả bằng những bụi lúa xanh tươi hứa hẹn một mùa màng huê lợi như ý, hẳn trong cội lòng bác lâng lâng niềm khoái vui thấm thía chứ. Sau mười mấy năm trời đem máu tim máu óc soạn một quyển tự điển. Tự điển xuất bản và được bao nhiêu người sử dụng ! Bạn không thấy thú vị à ? Thú thú vị thiêng liêng, thâm trầm, con đẻ của công trình khổ nhọc kiên tâm.

Đó là một vài ví dụ trong muôn ngàn trường hợp khác mà chúng ta được cảm mến thú vị bởi bao công của mình. Vậy bạn hãy giết đi tính ù lý lười nhác và nung tâm hoạt động. Hãy tìm thấy trong bất cứ hành động nào, dù hành động rất nhỏ mọn, hình ảnh của nguồn hân sướng, khoái trá sâu xa mà nó dành riêng cho bạn. Nhờ lạc quan tin tưởng như vậy bạn sẽ dễ dàng chiến thắng bất động tính và xung tiến hoạt động để mưu ích cho mình và đồng loại.

4. Phải hoạt động để sống. Tưởng không cần nhấn mạnh bạn cũng đủ biết rằng bất luận ai trên đời muốn sinh tồn về vang phải hoạt động. Sống giữa một xã hội mà từ miếng ăn manh mặc đều phải vật lộn, ráo riết tranh đấu mới có, thì việc cần cù hoạt động là việc quá hiển nhiên, có lẽ bạn cho là thừa khi chúng tôi nhắc lại cùng bạn lời của Đức Bảo Lộc : "Ai không làm đừng ăn". Nhưng chúng tôi xin phép lặp lại vì đó là một chân lý vĩ đại. Trong xã hội mỗi người không có quyền lạm dụng, đục khoét, ỷ lại nhau. Tuy có luật cộng đồng hỗ trợ nhưng mỗi cá nhân phải tận lực sinh nhai để độ hồ nhân. Ai bất tuân định luật hoạt động nếu không bị tiêu diệt thì cũng phải sống cuộc đời chùm gởi, dè hèn.

Vả lại ai kia cũng đấu đen máu đỏ như ta, tại sao người ta hoạt động được để có điều kiện sống về vang còn ta thì không ? Bạn cần có óc tự cường tự vấn như vậy để nỗ lực hoạt động hầu tranh thủ cho mình một địa vị về vang dưới bóng mặt trời này.

5. Tự kỷ ám thị bằng lợi ích của hoạt động.

Có cần chúng tôi bàn cho bạn lợi ích của hoạt động không ? Vấn đề đã hiển nhiên hơn mặt trời. Ai gieo thì gặt không gặt nhiều cũng gặt ít. Bao nhiêu chiến thắng của Napoléon, Nguyễn Huệ, bao nhiêu phát minh của Newton, Edison, Pasteur, đều không phải bởi ngẫu nhiên bất động mà do những lao tâm khổ nhọc tấy trời... Rồi trong bộ nhân loại sử những vĩ công khác của cổ nhân hay của người đồng thời dĩ nhiên bạn biết là kết quả của hoạt động. Không bao giờ nằm ngửa há miệng mà sung rụng ngay cho và cũng không bao giờ lao khổ hoạt động mà không thu lợi được chút gì. Giả bạn có nhiều năm hoạt động cho một lý tưởng nào mà trong một sớm một chiều nào đó công trình bạn biến thành mây khói, bạn cũng không thể nói là bạn hoạt động vô ích. Ít ra bạn cũng có ích lợi này chứ, là bạn giàu kinh nghiệm hơn, khôn hơn, dũng chí hơn lúc bạn bắt tay hoạt động. Vậy chúng ta phải chân thành nhận rằng bao giờ hoạt động cũng có ích lợi. Và dù chưa thu hoạch trong tay những kết quả của hoạt động bạn hãy tưởng tượng chúng và hãy hình dung sự mỹ miều, thú vị của chúng trong tâm não bạn. Chúng tôi muốn bạn tự kỷ ám thị đấy. Bạn hãy tự kỷ ám thị bằng những lợi ích của hoạt động đi. Càng tự kỷ ám thị, bạn càng nỗ lực, thấy thích hoạt động. Bạn đừng quên rằng khi bạn tin rằng mình là người hoạt động,

hoạt động hăng hái, thành công, sau cùng bạn sẽ nghiệm nhiên là người hoạt động hăng hái thành công thật.

Đầu não chúng ta cũng cần hoạt động như thể xác. Do định luật tự nhiên những quan năng tinh thần của ta luôn khao khát hoạt động và hoạt động không ngừng. Tâm lý học dạy cho ta biết rằng những lúc ta tỉnh thức mà cả lúc ta ngủ mê tinh thần ta cũng vẫn rộn rịp hoạt động (1). Nếu ta không biết tích cực điều khiển nó thì nó sẽ không biết hoạt động mà chỉ náo động. Quan năng "đầu đàng" của não động là óc tưởng tượng. Khi ta có thói quen lười biếng, không tu tưởng có phương pháp thì ta phải lâm chứng bệnh mơ mộng viễn vông, không cương. Chứng bệnh này sinh ra nhiều tai nạn kinh khiếp mà chúng tôi tạm vạch cho bạn vài cái :

a) Tai nạn luân lý : Trong khi tinh thần ta làm việc không tổ chức, không cương chế thì não tưởng tượng náo động dưới sự chi phối không phải của lý trí hay những nguyên tắc luân lý mà của các cảm giác, các hình ảnh linh tinh, phức tạp. Chúng ta có những tưởng tượng tuyệt đẹp, trong sạch, thanh cao, nhưng đồng thời và rất nhiều những ý tưởng ghê gớm, ô uế, dâm dục, bi quan, bạc nhược. Ngân ấy quân địch của dũng khí bao vây tâm não ta,

(1) Xin bạn đón xem quyển "Tâm lý giáo dục" cùng một soạn giả.

tiêu hao dần dần nghị lực của ta, đánh bại chí hoạt động của ta và giam cầm ta trong tù ngục chán đời, tuyệt vọng.

b) Tai nạn tinh thần : Mơ mộng tàn hại cuộc sống tư tưởng của ta không ít : Để trí tuệ chúng ta có thể đi đến đối tượng của mình là chân lý cần có những định luật luận lý. Nghĩa là chúng ta phải tận dụng lý trí để tư tưởng suy đoán. Song một khi ta đánh rơi lý trí mà để trí tuệ đắm chìm trong biển hình ảnh cảm giác của mơ mộng thì khó bề chúng ta tìm được chân lý. Và trí tuệ chúng ta ngày một lu mờ lao tổn.

c) Tai nạn tâm lý : Bởi mơ mộng quá chúng ta bị đãng trí. Chúng ta hết tập trung tinh thần được vào một vấn đề gì cho chu đáo. Óc phán đoán của chúng ta mất đi tính cách sâu sắc, tinh nhanh. Do sự suy nhược tâm lý này chúng ta không thể sản xuất được những gì mới lạ, cao cả thuộc đời sống tinh thần. Chúng ta biến thành con người xoàng xoàng, con người bệnh, ăn phớt ngoài da khi nói năng cũng như khi hành động.

Muốn tiêu trừ các tai nạn trên đây, bạn phải lo điều trị chúng mơ mộng bằng việc đáo dể, mãnh liệt tập trung tinh thần trong hết mọi công việc, hay lời nói của bạn. Xin bạn tìm riêng bí quyết tập tành chú ý trong một quyển sách của chúng tôi, quyển "Từ điển Nghệ thuật sống". Ở đây chúng tôi chỉ khuyên bạn hãy tự tin rằng bạn sẽ chú ý đường hoàng nếu

bạn muốn. Bạn đừng bi quan ! Thành công chỉ là con đẻ của kiên nhẫn. Và một khi có được năng lực chú ý hơn người rồi thì bạn sẽ có tư tưởng dồi dào, sâu sắc. Bạn sẽ có nhiều sáng kiến mới, lạ, hay, đẹp. Bạn sẽ có não quan sát tinh vi. Xuyên qua cảnh sống xã hội, bạn sẽ có những xác nhận chính đáng, bổ ích. Trước cảnh thiên nhiên, bạn cũng sẽ thu lượm những nét đẹp mà chỉ kẻ giàu chú ý mới được thưởng thức. Khi đàm luận, đọc sách báo, coi phim tuồng, nghe diễn thuyết, ra đi ô... bạn cũng sẽ hơn người ở chỗ có khả năng phán đoán, phẩm bình đúng đắn.

Tóm lại, có được não chú ý, bạn sẽ rất mực thành công trên đường đời.

Nhấp chén khổ một mình. Bởi bản chất đa cảm và bất động, bạn cảm thấy trong người có cả một nghĩa địa tang ma hiu hắt buồn và buồn. Ý chí kém hoạt động dần dần mòn sức. Bạn vì đó không tự chủ được những khi tâm hồn đau khổ, nhàm chán. Bạn mới đi tìm kẻ nọ người kia để giải bày tâm sự, để nghe tin tức, tìm nguồn an ủi cho đời mình. Một sự thúc đẩy tinh thần mạnh mẽ khiến bạn không thể ở một mình trong phòng vắng, không thể trầm tư mặc tưởng hay hoạt động tư biệt. Bạn tự nhiên thấy thêm giải trí trong những "câu chuyện hai xu".

Thưa bạn ! Chứng bệnh ghê tởm ấy bạn cần chóng điều trị. Bạn trước hết hãy can đảm nhấp chén khổ một mình. Bạn hãy can đảm ăn chịu những thử thách trần gian. Tập lặn hụp trong sông sâu bể khổ

để rèn đức đức Dũng. Dem cõi lòng phơi trải cho thiên hạ thấy bạn không trông gì được thỏa mãn, yên tâm đâu mà chỉ mua sầu chuốc khổ thân thôi. Trên đời mấy ai quan tưởng khổ đau của ai, bạn ! Người ta tự nhiên quan tưởng đến mình hơn ai hết. Nói vậy không phải chúng tôi tuyệt đối bảo thiên hạ không có lòng nhân. Không. Lòng nhân nhiều người vẫn có. Song họ phải chiến đấu nhiều với tính ích kỷ tự nhiên, lòng nhân mới được phát triển. Và thưa bạn, mấy kẻ trên đời đã chiến thắng hoàn toàn ích kỷ và có nhân ái thâm sâu ? Trong xã hội có được mấy bậc thánh ? Biết vậy thì bạn cũng chẳng nên ham chi việc đem can tràng của mình mà bộc bạch cho kẻ khác. Trong một đôi trường hợp tối cần, bạn có thể tìm bậc tuổi già đáng phục hay tri âm đáng tin để bàn bạc về lý tưởng. Ngoài ra bạn nhất định đóng kín cửa lòng lại. Chén khổ của bạn, bạn hãy can đảm nhấp nó một mình. Đời chúng ta sống đặng bao nhiêu ? Không thì giờ đâu đủ để buồn lo và bàn phiếm. Hãy dùng những thời giờ "than thân", bàn chuyện vô ích mà tập trung tinh thần thi hành lý tưởng thì hơn. Đời đang đợi công trình của bạn.

Tập hòa mình vào xã hội. Cái chứng bất động tính khiến bạn ưa tìm một đôi người để thổ lộ ruột gan mà cũng tai ác khiến bạn oán ghét xã hội nó bắt bạn thu mình lại giữa cuộc đời, nó làm cho bạn có tính hờn vặt, xét nét. Sống giữa lòng đời, bạn cảm thấy cô đơn. Bạn tự hỏi sao hình như ai cũng lờm lờm mình, thiên hạ hờm hờm công kích, chỉ

trích mình. Rồi bạn chưa chát trả đũa xã hội. Bạn khinh đời. Bạn cho đời không hiểu bạn. Bạn kết án nó cách gắt gao. Bạn à ! Có gì đâu, thiên hạ không ai bận tâm để ý bươi móc lỗi lầm bạn đâu. Chúng tôi dám bảo cho bạn điều đó. Chúng tôi dám chắc, giá có ai công kích, chê cười bạn thì họ chỉ làm qua loa rồi thôi. Ai lo nấy, mộng ai canh cánh trong lòng nỗi lo về bạn. Một cách chủ quan, khi bạn bị chạm tự ái thì nhớ luôn lỗi lầm, nhớ kể oán chê mình. Chớ người khác, họ nào quan tâm tới bạn. Bạn hãy đánh tan đi nỗi bi quan hờn tủi. Hãy nhóm lại trong lòng lửa lạc quan. Từ đây bạn đừng coi mình như lưu lạc giữa rừng đời cách độc đơn nữa. Hãy hòa mình vào mọi giai tầng xã hội. Hãy trà trộn cuộc sống của bạn vào cuộc sống của muôn người. Làm như vậy bạn sẽ học bao nhiêu kinh nghiệm, bạn sẽ cảm thấy sự tương ái, tương phù của nhân loại.

Tổng luận, chúng tôi xin thành tâm khuyên bạn áp dụng những bí quyết chúng tôi vừa chỉ cho bạn để tiêu hủy bất động tính, để đốt lại lò động lực trong mình hầu hăng hái cần cù sáng suốt thực hiện lý tưởng. Đời bạn nhờ đó sẽ là một mùa lúa chín thơm ngát cho nhân quần hưởng thụ và tên tuổi bạn không bao giờ lu mờ với thời gian.

CHƯƠNG XI

KHÔNG CẦN CHẠY NƯỚC RÚT CHỈ CẦN ĐẾN MỨC ĂN THUA THÔI

"Tranh đấu là điều kiện để thành công. Kẻ nghịch của chúng ta chính là kẻ phụ giúp chúng ta"

R. PEEL

Nếu có một nguồn động lực hơn người trong mình thì bạn nên vui mừng và đôi ơn con tạo. Vì trên đường đời nhờ hoạt động tinh bạn sẽ thành công. Một người co óc não thông suốt mà không có tinh thần hoạt động, ngày tối đắm chìm trong những lý thuyết viễn vông xa hân thực tế, mà sánh với bạn là người hoạt động thì chắc chắn bạn sẽ vượt qua họ. Nếu có phương pháp khoa học, nếu tổ chức chu đáo cuộc sống tinh thần cũng như xã hội chúng tôi dám quyết bạn sẽ là hạng người sẽ làm nên một cái gì. Không sớm thì muộn đời sẽ biết tên tuổi bạn và bạn

sẽ nếm thú vị nồng nàn của chiến thắng vinh quang. Trong những bước đầu của cuộc sống, các vĩ nhân như Nã Phá Luân, Lyautèy, Bismarck, không hơn gì bạn. Nhờ có nguồn động lực họ sẽ biết điều khiển động lực của họ để đi đến thành công thì sao bạn không làm như họ. Bạn tự ty mặc cảm à ! Hãy giết chết đi cái tinh thần luôn luôn cho mình là lau sậy ấy. Không tự kiêu, có cao vọng làm cây đa, cây sao cao vút trời, song bạn đừng quá xem rẻ mình để rồi mãi làm cỏ củ mọc là sà dưới đất thấp. Vậy chúng tôi ước mong bạn hãy khai thác và điều khiển hoạt động tính của mình để tạo nên sự nghiệp vẻ vang cho bạn.

Động lực là con dao hai lưỡi. Nó có thể giúp bạn nên người mà cũng có thể tàn phá đời bạn. Trước khi chỉ cho bạn bí quyết lợi dụng, điều khiển nó, chúng tôi muốn bạn biết qua vài tai nạn nó có thể đem đến cho người mang nó trong mình.

Đây là một người bị hoạt động tính bất trị giày xéo : Họ luôn làm tôi tớ cho xung động. Từ tiềm thức của họ trào vọt ra một cử động tâm lý nào thì họ ngoan ngoãn vâng theo để phát lộ ra bằng lời nói, hành vi. Một ước vọng, một ý kiến nào đột nhiên phát sinh trong óc não họ thì, như cái máy, họ lo thực hiện. Họ dám bỏ đi công trình của nhiều năm hay đánh hỏng nhiệm vụ hiện tại để đeo đuổi công việc mới định làm. Bởi nó lệ cho xung động như vậy,

họ tốn phí một vốn động lực quá nhiều mà rốt cuộc thu đoạt kết quả rất ít, họ thất bại.

Nguyên do thất bại là bởi họ thiếu suy nghĩ trước khi quyết định hay hành động, nói năng. Họ làm mỗi ngon cho bản năng, tình dục, não tưởng tượng và tư ý biến dịch của họ. Vì đó họ giống như một người vượt biển đi trên con thuyền không chèo không lái ! Họ phú mặc may rủi. Mà liều mạng như vậy biết may hay rủi ?

Tai hại hơn nữa là chẳng những thiếu suy nghĩ, khi định công việc rồi họ còn xung phong thi hành cách cuồng nhiệt, tuyệt đối. Họ "đi nước nấp" để chiếm đoạt chí nguyện. Ngay từ lúc khởi hành công việc họ đã dùng nước rút, đã tuôn xổ hết các sức lực, khí lực để hoạt động. Bạn tưởng sao ? Họ sẽ đi đến thành công không ?

Trong một cuộc chạy đua bộ trên con đường dài, người mới bắt đầu vào cuộc là chạy nước rút rồi, bạn có tin người ấy sẽ đủ dẻo dai để về tới mức chẳng ?

Người quá hoạt động còn nhiều quái tật nữa.

Họ già hàm. Có nguồn động lực hơn người, song họ không biết thích dụng vào những công việc bổ ích. Họ thiếu khôn ngoan để đem nó dùng "múa mỗ". Họ nói và nói. Họ nói những câu chuyện không đáng đồng tiền kẽm. Họ nói hành, họ chỉ trích, họ

chế nhạo kẻ nọ người kia. Họ thuật đủ thứ chuyện bá láp của thằng "Tôi" của họ. Họ hỏi những điều vô ích. Họ nói lảng nháng, lung tung và rốt cuộc không có câu nào, tiếng nào có giá trị.

Họ náo động. Có công việc gì xảy ra họ chạy lăng xăng. Con đường vạn lý họ muốn thâu trong vài bước. Tay họ quơ, mặt họ nhăn, mắt họ trợn, họ ngồi, họ đứng, họ đi, họ nói, họ làm... Cả một náo động không thể tả. Ai không biết họ tưởng họ là người hoạt động. Nhưng tội nghiệp thay, họ chỉ là chiếc xe hơi đậu một chỗ mà rô máy. Họ hao tổn bao nhiêu sinh lực, nghị lực, để không thu được ích lợi gì.

Họ đổi tính. Thay đổi tính tình như gió đổi chiều, đó là đặc sắc của người quá hoạt động. Hồi trưa họ cười như đười ươi. Gặp ai họ cũng vui vẻ chào đón với nét mặt hoa nở. Chiều nào mặt mũi họ ứa xầu, giá ai làm mịch lòng họ chút chi thì sẽ biết con tam bành của họ.

Đó, thưa bạn, là vài nét phác thảo của con người không biết chế ngự điều hòa hoạt động tính của mình. Họ phung phí động lực cách quá đáng vào những khi không cần thiết. Lẽ tất nhiên ngoài ra sự thất bại của họ, đối với người xung quanh họ cũng bị coi rẻ như rơm.

Đọc qua những nhận xét của chúng tôi về hạng người quá hoạt động, bạn nên tự xét coi có một vài lỗi lầm gì như họ không. Nếu có thì bạn quả chưa

biết điều khiển hoạt động tính của mình. Và muốn khai thác nguồn động lực thiên nhiên đã cung cấp cho bạn, lợi dụng nó để thành công thì chúng tôi chân thành khuyên bạn bí quyết này. Là bạn đừng "chạy nước rút, miễn bạn đi đến mức án thua thì thôi". Hơn người, bạn đã có nguồn hoạt động, nghĩa là bạn bước được nửa con đường thành công rồi. Bạn cần khôn ngoan dưỡng sức để dẻo dai thi hành lý tưởng. Hấp tấp vội vã khiến bạn chẳng những mù quáng không nhận rõ đường lối phải đi, phương thế để dùng, mà còn hao tổn nghị lực cần thiết để bước bước chót trên nẻo chiến thắng huy hoàng. Bạn nên tin rằng những công việc vĩ đại, tồn tại mãi trên đời bao giờ cũng đòi hỏi thời gian và kiên chí. Chỉ có những người kiên chí mới hành động sáng suốt, khôn ngoan, chu đáo và nhờ vậy thành công hơn người. Trái lại kẻ nông nổi tức động ồ ạt, làm việc gì cũng làm "lửa rom" thường hay nản lòng, "bỏ cuộc", thất bại.

Đó là bí quyết tích cực. Về mặt tiêu cực bạn nên đề phòng và trừ khử những quái tật kể trên. Bạn hãy sợ như sợ bệnh thiên thời những xung động, thiếu suy nghĩ, hành động tuyệt đối, già hàm, náo động, đối tính... Nên tập những đức tính nghịch lại các quái tính ấy và nhờ vậy hoạt động tính của bạn trở thành lợi khí sắc bén để bạn thấy mình có giá trị khả quan.

CHƯƠNG XII

SÂU SẮC HƠN MỘT CHÚT

"Ai nói là gieo ; Ai nghe là gặt"

PYTHAGORE

Tưởng không cần nhắc lại cho rườm rà những thái độ và hành động của con người có đoán cảm tính. Trong một chương trước chúng tôi đã nói với bạn nhiều về họ. Ở đây bạn chỉ nhớ rằng người đoán cảm là thứ người bao giờ cũng nô lệ cảm xúc hiện tại. Họ không biết tự chủ và xét đoán là gì.

Thiệt ra trong đời chúng ta nên hưởng hiện tại. Theo Dale Carnegie chúng ta đừng tự tử trong sầu muộn lo âu bằng cách luôn luôn hoài tưởng dĩ vãng, khát vọng tương lai. Chúng ta hãy tận hưởng những ngày nay, tận hưởng phút giây hiện tại. Có vậy, chúng ta mới thi hành bốn phần chu đáo và đời ta mới hạnh phúc. Quan niệm của Dale Carnegie rất chí lý. Nhưng không phải vì đó mà chúng ta đoán cảm, chúng ta mất tự chủ, làm món đồ chơi cho tình dục đưa đẩy hết phút giây này sang phút giây nọ, để rồi không suy nghĩ không hành động việc gì cho chu

đáo. Trong dĩ vãng có cả một kho tàng kinh nghiệm mà ta phải khai thác để cung phụng cho hiện tại. Và dù sống hiện tại phải suy nghĩ đến cái đích cuối cùng của chúng ta ở tương lai. Chúng ta quá nông nổi làm nô lệ cho cảm giác, cảm tưởng, cảm tình, tưởng tượng hiện tại thì sao ? Người đoán cảm vì bởi nô lệ thế ấy nhất định sẽ hứng rước mọi thất bại.

Họ không thể có kiên chí một đức tính trụ cột để thành công. Trên đời này, như trên kia chúng tôi đã nói có thành công nào mà không xây dựng bằng thời gian, bằng triển miên cố gắng ? Có thiên tài nào mà không là kết quả của sự kiên nhẫn dài. Người ta đã chẳng nói thành Rôma không xây trong một sớm một chiều ư ? Muốn nấu một nồi cơm cũng phải chịu khó vo gạo, nhúm lửa, chất nước, xới... Muốn nấu cơm, rồi đi nấu chuối, rồi đi nấu bánh, rồi đi chợ, tức động theo mọi ước vọng, thay đổi chớp nhoáng như vậy mà rồi có cơm ăn được à ! Nấu cơm là việc dễ còn đòi kiên tâm, hưởng hồ bao nhiêu công việc khác để làm nên trong đời. Người đoán cảm bởi bản chất hành động "giật gân" không thể có được kiên tâm. Mà không kiên tâm thì đừng mong tác thành gì những đại sự.

Muốn chiến thắng quái tật đoán cảm nông nổi này, họ nhất định phải luyện cho mình tinh thần sâu sắc. Đối với những hiện tượng, biến cố, dư luận, ý định của mình họ phải chu đáo suy nghĩ, nghiên cứu,

phân tích. Họ phải cân yếu tố thời gian để nhận chân lợi hại, hư thực. Thái độ nông nổi "con nít" dễ tin giục tốc, nhất định thường, nếu không phải là luôn luôn, đem họ đến tai nạn, hối tiếc, đau thương.

Họ phải cố gắng triển miên tập riêng việc ý thức những phút sống tỉnh thức quan hệ của đời họ. Thật ra không ai có thể luôn luôn để ý các lời nói, hành động của mình trong cuộc sống xã hội. Song ta có thể chú ý vào những việc hệ trọng của ta để đề phòng tai nạn. Hơn ai hết, người đoán cảm phải ý thức những phút giây quan hệ của đời mình. Khi nói, hoặc khi họ làm điều chi có gây kết quả to tát ở mai hậu cần nhất họ phải biết, phải ý thức mình nói gì, làm gì. Cho đặng ý thức dễ dàng, họ nên kiên tâm mỗi ngày. Qua một ngày hoặc khi lỗi lầm chi trong lời nói việc làm, họ có thể ghi khuyết điểm vào sổ riêng để sang ngày khác họ đề phòng sự yếu đuối đoán cảm của mình và sống sâu sắc, dè dặt.

Mỗi sáng và mỗi tối họ nên tự kỷ ám thị bằng cách này : "Tôi là người sâu sắc. Tôi luôn luôn nghĩ đến lời nói, hành vi của tôi. Gặp biến cố, hiện tượng nào lay động cảm xúc tôi, tôi xem chúng cách lạnh nhạt, quan sát, phán đoán chúng theo tinh thần khoa học. Dư luận của người đời hay bất cứ phương thế ám thị nào, tôi đều tỉ mỉ kiểm soát. Tôi không để chúng ảnh hưởng sự phán đoán của tôi. Trong đầu óc tôi, nếu có xảy ra khát vọng hay trù ý nào,

tôi nghiền ngẫm, suy nghĩ chúng lâu dài, tôi "phơi" chúng với thời gian lâu, tìm lợi hại và phương thế cho chu đáo rồi mới đánh rơi hay thực hiện. Tôi luôn luôn giữ thái độ tâm thần và thể xác bình thản.

"Trong khi nói chuyện với bất cứ ai, tôi cân đo lời nói cẩn thận. Tôi góm như hủi những lời nói hớp tớp hay tán thành lia lịa, ừ ừ, gật gật tỏ ra nông nổi, bối rối. Điều bộ phong độ của tôi bao giờ cũng tỏ ra sự bình tĩnh sâu xa. Tôi để ý nhất là cái nhìn : Tôi canh phòng nó, tôi không cho nó quá ư xao xuyến để tỏ ra con người tôi nao động. Tôi chu đáo quan sát những gì liên hệ đến tôi, song tôi không tỏ ra tọc mạch lóc chóc. Tôi không để cỏi hồn bị lay động bởi bất cứ cái gì. Dầu trong những việc đại hệ cần suy nghĩ thì tôi cứ bình tĩnh suy nghĩ thôi. Tôi kiên quyết không vì đó mà cỏi lòng lay động".

GIÁO LUYỆN TRƯỜNG CẢM TÍNH

*"Nếu người ta nói xấu bạn và nói
đúng thì bạn nên sửa mình, bằng
họ nói bậy thì bạn chỉ nên cười
thôi".*

EPICTÈTE

**Bạn đã biết trường cảm tính nghịch hẳn
đoản cảm tính.** Người đoản cảm quá cảm hiện tại,
trái lại người trường cảm quá cảm dĩ vãng. Trường
cảm tính tuy dầu là mẹ đẻ của nhiều bất lợi như chút
nữa bạn sẽ thấy, song nó cũng sinh nhiều lợi ích
chúng ta cần biết qua. .

a) Cũng như người đoản cảm, người trường
cảm thường cảm xúc mãnh liệt vì bản chất đa cảm,
song họ bảo tồn cảm tình mình sâu xa, lâu dài trong
tâm não. Cái cảm tình ấy ngấm ngấm sống trong họ
như thứ lửa than vùi tro. Do năng lực bảo tồn tính
người trường cảm không bỗng bột, lóc nhóc như kẻ
đoản cảm. Họ là những người điềm đạm ngoại thân
và nếu được đức tự chủ nữa họ sẽ là bậc người trầm
tĩnh nội tâm cũng như ngoại thân đáng phục.

b) Người đoán cảm bởi có tập quán quá mau quên nên quên đi hết những bài học kinh nghiệm của đời sống. Con người trường cảm bảo thủ lại những kinh nghiệm của cuộc đời những lần thất bại, khờ dại, lỗi lầm xuyên qua cảnh sống thường nhật : Nhờ đó họ khôn hơn, già kinh nghiệm hơn kẻ đoán cảm.

c) Họ lại là bậc kiên chí hơn ai. Tính tự nhiên của họ bắt họ nhai nghiền hết mọi khát vọng tình cảm. Không như kẻ đoán cảm luôn thay đổi ý định, đánh rơi đi văng họ lầm tưởng đi văng vào sâu tâm hồn mình và với thái độ này họ luôn bền tâm, vững chí.

d) Họ rất mực cẩn thận lời nói, hành vi. Người đoán cảm ưa tuôn xổ can tràng và não động. Trái lại họ hay nhốt kín tâm sự và dè dặt rất mực lời nói cũng như việc làm. Giá phải trù định điều gì thì họ chỉ trù định với kẻ đáng tin cậy thôi. Giá phải làm công việc gì, họ suy nghĩ kỹ, cân đo phươg thế, kết quả. Hơn nữa họ dám ăn chịu mọi thử thách khổ tâm của trần đời và hiên ngang chiến thắng chúng để thành công.

đ) Bởi can đảm dồn ép tâm sự mình, giữ bí mật riêng, chỉ mình biết mình cảm thôi, người trường cảm có thái độ bên ngoài trầm tĩnh. Ai giao tiếp với họ có thể rất mực lầm họ và cho họ là bậc tự chủ phi thường. Tuy cỡ sự hiểu lầm này, song họ vẫn gieo cảm tưởng tốt cho những kẻ ở xung quanh. Thiên hạ thấy họ tự nhiên trọng phục vì nghe sao có một sức

lực tiềm tàng phát triển trên diện mạo họ và cảm thấy trong đôi mắt, cách đi đứng của họ có một bí mật đáng kể.

Song ngoài ra các ích lợi trên đây, trường cảm tính gây ra nhiều bất lợi cho ai chất chứa nó mà không biết tự giáo luyện cho điểm đậm.

a) Người trường cảm là người quá mực giàu lòng tự ái. Họ tự ái đến nỗi dễ mủi lòng, hờn mát, hờn vật. Gặp một chút nghịch ý là họ nghe tâm can chua xót. Một thái độ bất lịch vô tình của kẻ xung quanh có thể khiến họ lâu năm in trí, oán ghét người ấy. Bởi tính tình khó giao tiếp như vậy, họ rất ít bè bạn. Ai cũng đều có thành kiến xấu về họ, tìm cách xa lánh và họ sống... cô đơn. Trong tình trạng cô đơn, thính lạng họ tìm một chỗ nấp, một thứ an ủi riêng cho tính hờn mát nhạy cảm của họ. Và tai nạn là càng sống trong cô quạnh tính tình họ thêm hắc ám, mù mịt đáng ghét. Thứ thính lạng của tâm hồn họ đây không phải thứ thính lạng của những bậc chí khí tìm để rèn đúc cõi lòng cứng rắn mà là thứ thính lạng thuốc độc tàn hại nhân cách họ ghê gớm. Nó khiến họ sống xa cách xã hội và vì đó họ không hoạt động. Mà ở đời không hoạt động thì làm sao thành công hạnh phúc.

b) Bởi quá trường cảm họ rất giàu kỷ ức. Bao nhiêu bất mãn của kẻ khác gieo trong người họ, họ nhớ thiên thu. Họ câu nệ lỗi lầm của bất luận ai. Họ tàng trữ oán thù trong làn gân thớ thịt. Và dĩ nhiên

họ tìm mọi cách để trả miếng. Nếu tìm được dịp phục thù thì thôi. Nếu không thì cõi lòng họ bị dồn ép, khổ đau, phát lộ bằng những lời nói cử chỉ dê hèn mà họ kiểm soát không được vì đôi khi vô tình, chúng tôi nói vô tình đôi khi vì họ là hạng người trường cảm, hạng người "ngầm". Và với đầu óc chôn thù tích oán như vậy, bạn nghĩ sao về cuộc đời của họ. Thành công hay thất bại ?

c) Hơn nữa người trường cảm có quái tật lúc nào cũng mộng và mơ. Họ sống đời sống tư tưởng, khát vọng thì dồi dào song họ sống rất xa thực tế. Họ thường xây dựng lý tưởng, trù hoạch chương trình, trưng bày ý kiến. Nhưng rồi họ để chúng "mốc meo" mà không bao giờ đem thực hành. Sống giữa cuộc đời mà thiên hạ rộn rịp "chụp giựt", vật lộn để sống, họ có thái độ của người trên trăng rơi xuống thì bạn nghĩ sao về giá trị của họ ?

Đó là vài bất lợi đáng sợ của trường cảm tính. Song là những bất lợi không phải không bài trừ được. Nếu người trường cảm muốn giải thoát mình khỏi những chứng bệnh trên thì chỉ dùng phương thế đơn giản này là điểm đậm hóa trường cảm tính của họ. Đối với trường cảm tính quá độ, mù quáng, họ dùng trường cảm tính điểm đậm, chừng mực, sáng suốt để đối phó. Thế là họ thành công. Những mảnh lời để tạo đức chí cực điểm đạo trong mấy chương trên chúng tôi đã chỉ và riêng ở chương sau chót

chúng tôi sẽ bàn thêm chu đáo. Phiên bạn vui lòng coi để tự lập thành bậc điểm tỉnh.

Riêng đây, chúng tôi chỉ nhấn bạn rằng người trường cảm có thể sửa chữa tính mình bằng cách lợi dụng ngay trường cảm tình. Họ oán trách xã hội, xa cách xã hội vì bị quan tin tưởng rằng xã hội xấu, hiểu lầm họ. Thế tại sao họ không tự oán trách. Sao họ không cho rằng thái độ thiên sâu địa thẳm của họ vi phạm xã hội rất nhiều. Sao họ không khinh chê bộ điệu vụng về của họ trong khi giao tiếp với kẻ khác ? Sao họ không tởm gớm tính ù lì, đù đù, lười nhác của họ ? Sao họ không cảm nhục khi thấy rằng mình cũng đầu đen máu đỏ như ai mà lại bị cô độc, luôn thất bại trên đường trần ? Tại sao họ muốn xã hội yêu thích họ mà họ lại quá giàu tư ái, quá xét nét, bất nhậ bất thừa ? Tại sao họ dè dặt tàng trữ luôn hận thù mà không biết tha thứ kẻ nghịch để tỏ ra quân tử ? Tại sao họ không ngạo cười thứ tính tình mơ mộng, vụng về của con người họ mà chân đứng dưới đất óc não gỏi lên trắng ?

Người lười cảm là người rất giàu suy nghĩ. Mà những cách phản tỉnh, tự trách trên là những tác động suy nghĩ. Vậy họ có thực hiện hơn hết tự tân, tự tiến và hoàn thiện.

Sau hết một khuyết điểm rất to của kẻ trường cảm là lương tâm họ quá hẹp hòi. Những nhà tâm lý hiện tại gọi là thứ người hướng nội. Họ thu dưng lại trong bản ngã. Họ luôn nội quan, trầm hờn trong

biển mông vô biên. Trí não họ chỉ nhám một mớ đối tượng chật hẹp. Còn bao nhiêu điều phải hiểu biết khác ở cuộc đời thực tế họ bất chấp. Cái gì không thỏa mãn tính mơ mộng, bi quan, sầu chán của họ, họ coi như không có. Vì có tinh thần bệnh hoạn như vậy họ hay phán đoán thiên lệch. Họ hay bị ám ảnh hay có ý định cố chấp, hay có quái tật làm trò cười cho mọi người. Trong khi quá cần giao tiếp với ai họ nói năng điệu bộ gàn dở, kỳ dị : Điều đó chứng tỏ tâm hồn họ bấy lâu bị nhốt trong óc não hẹp hòi, họ không thông thạo thuật xử thế, không biết cách diễn xuất tâm tưởng.

Muốn trừ tuyệt những khuyết điểm trên đây, người trường cảm chỉ nói rộng giới hoạt động của lương tâm mình ra thôi. Giàu tự ái họ phải biết dùng tự ái để tự trọng, để cho rằng thứ người quá hướng nội là thứ người đáng khinh rẻ, thường ngu dốt và không mấy khi thành công. Họ cũng có thể tự tin mà tự kỷ ám thị : "Tôi là con người có giá trị. Giá trị tôi căn cứ trên một lương tâm đứng đắn, chính trực, chừng mực, khôn ngoan. Tôi là người có tâm thế rộng rãi, có nhân giới bao la. Tôi sống, đời sống tinh thần dồi dào và đời sống thể chất thực tế sâu rộng, muôn mặt. Tôi là con người trung dung về tính tình. Tôi không quá hướng nội để mù quáng mà cũng không quá hướng ngoại để nông nổi đáng khi. Tôi là người tư tưởng và hoạt động, hoạt động với động lực dồi dào, nung nấu bởi ý chí đanh thép và điều khiển bởi lý trí sáng suốt".

ĐỨC CHÍ CỤC ĐIỀM TÌNH

*"Không lúc nào biển bao la bằng
lúc nó yên lặng và sóng cuồng bạo
thu hẹp nó lại".*

J. LEGRIS

Bạn quý mến. Chịu khó đọc chúng tôi đến đây, chắc bạn đã am hiểu bản chất con người đa cảm, bạn đã tự kiểm xét đã biến mình thuộc hạng đa cảm nào, bạn đã có một mớ phương thế để điều khiển, lợi dụng đa cảm tính của mình. Chúng tôi biết chắc hiện giờ trong trí bạn đã có rõ ràng những đại cương của các điều chúng tôi đã vạch ra cho bạn ở trước. Bạn đã biết hạng người đa cảm chia ra làm bốn thứ :

1. Người thần kinh tức đa cảm, bất động, đoán cảm.
2. Người dị cảm tức đa cảm, bất động, trường cảm.
3. Người nóng tính tức đa cảm, hoạt động, đoán cảm và sau hết.

4. Người đam mê tức đa cảm, hoạt động, trường cảm.

Bạn chịu khó nhớ mãi những đại cương này, để làm kim chỉ nam cho bạn trong việc xét đoán tính tình con người.

Riêng về bạn, sau khi tự kiểm xét, nếu không thấy mình thuộc một trong bốn hạng người đa cảm trên đây, thì bạn chớ nản chí. Vẫn hiểu rằng **tính chất** (tempérament) của mỗi người do hoàn cảnh, đẳng cấp xã hội, tập quán biến đổi để thành **tính nết** (caractère) và trong tính nết bao giờ cũng còn nòng cốt của tính chất. Bởi lẽ để hiểu tính chất là tính tình do cơ cấu sinh lý và tâm lý của ta cấu thành. Dẫu nó gần có bị cải hóa, vẫn còn nằm trong đường gân ống máu của tâm não chúng ta. Vẫn hiểu vậy, nhưng chúng ta đừng quên rằng tính chất của ta nhờ giáo dục cải biến không ít. Chính nhờ sự cải biến này mà con người tiến bộ và luôn luôn vươn mình đến chỗ toàn thiện toàn mỹ. Hẳn bạn cũng đồng ý với chúng tôi rằng nhờ văn hóa, nói cách riêng nhờ luân lý, mà đa số con người thời nguyên tử ít thô bạo hơn người thời thượng cổ. Hẳn bạn cũng đồng ý với chúng tôi rằng trong một dân tộc đa số những con người được giáo luyện nhiều về tâm đức thì hiền lương hơn hạng người sinh ra "để nguyên" chứ ? Và trong từng cá nhân sự cải biến về tính tình càng rõ rệt hơn. Có người hồi nhỏ mê an lẩm... sau

lớn lên được giáo dục chu đáo, chẳng những sống tiết độ mà còn ưa cảnh đời khổ hạnh. Chúng tôi có một người em lúc bé dữ như gấu, ai động đến là nó chồm tới "ấn thua" ngay, nhưng sau khi đi học ở nhà trường các bà xơ, về nhà hiền như một bực nho sĩ. Do kinh nghiệm đời tư của mình hẳn bạn cũng chịu rằng điều chúng tôi nói là đúng.

Bạn hồi mới lên bảy ngồi ở bàn ăn hẳn có khác với bạn hiện giờ ngồi chỉnh tề ở bàn tiệc. Và bạn thay đổi tính tình một phần lớn nhờ giáo dục. Vậy chúng tôi muốn bạn tin tưởng rằng nhờ giáo dục bạn rèn đức đa cảm tính bạn ngày một thêm tốt đẹp, điều hòa. Không sợ bạn nhàm, chúng tôi nhắc lại sự tỷ kỹ ám thị. Bạn hãy tự kỷ ám thị rằng bạn sẽ trở thành con người **Điểm Tĩnh** mặc dầu bạn là người tự bản tính vốn đa cảm dù thuộc hạng đa cảm nào bất luận. Bạn hãy định ninh như vậy và lạc quan thực hiện những bí quyết chúng tôi chỉ cho bạn dưới đây để làm cho đa cảm tính của mình như thuần thực và làm cho tâm thần cũng như ngoại thân bạn chóng trầm tĩnh.

Phần nhiều những bí quyết chỉ sau đây chúng tôi đã bàn thoáng qua trong mấy chương trước ; ở đây vì chú trọng việc thực tập của bạn nên chúng tôi chỉ kể ra những bí quyết cốt trự và bàn vắn tắt vì luận thuyết dài dòng tưởng không giúp bạn tự kỷ ám thị có hiệu quả bằng nói vắn tắt mà đầy đủ.

Chúng tôi chia các bí quyết ra làm hai phương diện : A. Phương diện tâm thần. B. Phương diện thể xác.

A. Điểm tinh tinh thần

Cho dạng luôn luôn điểm tinh tinh thần, bạn nên thực hiện những bí quyết sau đây :

1. Độc lập tinh thần. Bạn hãy tư tưởng phán đoán theo đầu óc của bạn. Đừng nô lệ ở uy thế, tuổi tác, cấp bậc, quyền chức của kẻ khác mà mất tự do tinh thần. Bạn hãy có lý tưởng riêng, nhân sinh quan riêng và cả đời phụng sự lẽ sống riêng của mình.

2. Tự tin. Trừ diệt di tích ỷ lại, tự ti mặc cảm tự nhiên có trong người bạn. Bạn cũng là người như ai, bạn hãy tận dụng tài năng của mình để thành công.

3. Tự quyết. Hãy tránh cái tật hay cậy nhờ kẻ khác quyết định công việc của mình như góm dịch tả. Khi cần bàn tính vấn đề gì với kẻ khôn ngoan thì bạn thu lượm ý kiến của họ, rồi tự bạn quyết định vấn đề cho mình. Đừng khi nào để ai xen vào sự định đoạt công việc của bạn.

4. Dám lãnh trách nhiệm. Làm gì lỗi, ai khiến trách bạn, bạn can đảm chịu liền. Khi cần lãnh trách nhiệm, bạn hiên ngang lãnh không rút rè sợ sệt. Điều gì mình nói, mình làm dù cho hậu quả ra sao sẵn sàng chịu. Không bao giờ biết đổ tội cho ai

hay cho hoàn cảnh. Tránh những tiếng "bị, tại..." được chừng nào hay chừng nấy.

5. **Khiêm tốn.** Rất mực giàu đức, giàu tài, giàu chức, giàu của cải... song bạn hãy luôn luôn khiêm tốn. Những tâm hồn khiêm tốn là những tâm hồn thành thật đáng phục và gây ảnh hưởng rất mực ở kẻ khác.

6. **Cường dũng.** Sống trên mặt đất này bạn nhất định không biết sợ một ai hay cái gì cả. Gặp cảnh nguy thế nào, gặp người hung bạo đến đâu, dẫu chết thì chết chứ nhất định không biết nao lòng sợ hãi. Trước kẻ chức quyền, giàu có, nhiều cấp bằng, sức lực đầy đủ thế nào, bạn cứ ngó chòng chọc vào họ để trò chuyện. Họ nói phải thì chịu, họ nói bậy nếu cần đính chính thì khiêm nhã, êm dịu, hợp lý, sâu sắc, can đảm ngó ngay trông mặt họ mà đính chính.

7. **Kiểm soát cuộc đời.** Hãy có cặp mắt quan sát tinh nhanh và óc phán đoán lành mạnh để kiểm soát cuộc đời, đừng sống xóp xọp như rong đá. Ai lẩn lút cũng không hay biết. Ai nói gì "dạ" nấy. Không quá xét nét đời, nhưng am hiểu đời song không để đời muốn ám thị ta gì được nấy.

8. **An phận.** Tránh quái tật ngày tối than thân trách phận. Vẫn luôn luôn canh tân cuộc đời. Song những gì tự nhiên ta không thể có được thì an tâm chịu thiếu. Ai nhờ trời cho nhiều tài ba, sức lực, mặc

\ kệ họ. Ta an phận với cái ta có và lo phát huy ở những gì có thể phát triển được để nên thiện mỹ hơn, hơn là mơ mộng được như người.

9. Ăn chịu đau khổ. Đời là dòng nước mát không khô. Mỗi người đều có thứ khổ riêng. Ta có biển khổ của ta. Ta ăn chịu lấy một mình. Không yếu đuối than phiền tâm sự vô ích với kẻ nọ người kia. Can đảm nếm từ chút chén khổ của mình để trở nên đại dũng.

10. Nhịn. Không người ngu nào không biết trả đũa. Chỉ có bậc quân tử hơn người mới chịu được điều ngang trái thôi. Hãy nhớ kẻ còn hung hăng, nóng cộc chùng nào thì còn chất thú và chất dã man, rùng rú chùng nấy. Ai nhịn được mới là người thuần hóa, văn minh.

11. Cười trước những gì không thể tránh được. Không phải khùng mà đi tìm tai họa. Song những tai họa nào tự nhiên đến cho ta mà ta không thể tránh được thì cứ vui cười đưa tay rước nó. Đó là thái độ của bậc đại dũng.

12. Tính nét điều hòa. Đừng thay đổi tính nết như thay áo. Hãy tập luôn luôn sống một mực. Không reo cười quá lộ mà cũng không mặt ủ mày sầm. Biến cố, hiện tượng, dư luận, thử thách, tai họa : Mặc kệ chúng. Bạn cứ thản nhiên, ung dung sống và sáng suốt đối phó với đời.

13. Vô tư. Có giờ riêng để chuẩn bị tương lai. Lý tưởng đặt rõ rệt. Chương trình hoạch định sáng suốt. Phương thế dồi dào. Rồi thôi. Cứ vô tư sống. Không hối tiếc dĩ vãng làm gì. Có ai lo đi hốt bát nước đổ. Không bức dọc với hiện tại làm chi. Ác họa chừng nó đến ta có biết cũng không tránh được. Không băng khuâng ngày mai cho mệt tâm thần. Cứ đều đều hoạt động trong bốn phận, trong chương trình đưa đến lý tưởng để rồi hy vọng.

14. Không náo động cõi lòng. Gặp tin dữ, được tin vui, phải mừng, phải buồn, bị người cười chê... cứ giữ cõi lòng yên như bàn thạch. Đừng cho một người nào, một vật gì, một việc chi lay động được tâm hồn bạn. Có chết thì ngã bật ra chết chứ không chuyện gì bối rối lo âu vì ở đời có những việc không tùy thuộc ở ta. Dù ta muốn hay không muốn một việc phải như thế nào thì xảy ra như thế ấy. Thế sao ta rộn lòng làm chi ?

15. Thành thật. Gớm tạt láo dối như hủi. Bao giờ cũng nói thật. Trong việc xã giao nên có thái độ, điệu bộ chân thành. Không ai thích thứ giả hình xảo quyệt. Thành thật với người mà cũng luôn thành thật với mình. Đừng muốn thiện mà làm ác hay lường gạt lương tâm để sống dơ bẩn.

16. Sống luận lý. Người thành thật với mình có cuộc sống ăn khớp với lý tưởng. Họ không tự mâu thuẫn, lời nói của họ hòa hợp với cảnh tốt và hành

động của họ. Những gì họ khuyên bảo kẻ khác công khai họ tận tụy tuân giữ trong đời tư của họ. Họ là người biết sợ lương tâm mình hơn ai hết. Họ sống trong phòng vắng cũng như giữa chợ : Luôn quân tử, đức hạnh đường hoàng.

17. Hòa hoãn tinh thần. Tinh thần của bạn cần luôn hòa hoãn. Những lời nghịch lý của ai, bạn đừng quan tâm nệ mà khiến tinh thần lóc chóc, phản đối, bài xích. Hãy biết bỏ qua... Trong đời, thứ người nói bấy nhiều như trâu. Hơi đâu mà đếm mặt cưa hay chẻ tóc. Khi nào cần bênh vực công lý thì khôn ngoan bênh vực. Còn không cần thì thôi : Ai nói trời có "cảng", gà có râu, bạn cứ ừ ừ và cười cho qua chuyện. Nên biết "ngu nhỏ" để "khôn lớn".

18. Chú ý. Mau mau trừ tuyệt tính đáng trí, tính dễ dàng xao xuyên khi có nguyên do nào kích thích. Cũng hãy cấp tốc kiềm hãm não tưởng tượng quá lộ lại. Tập cho mình có óc chú ý. Đồn hết tâm tư, nghị lực vào bất luận lời nói, việc làm nào của mình. Người làm việc đặc lực nhất, là người giàu chú ý. Và kẻ thường thất bại phần đông là kẻ tinh thần xao lãng.

19. Kiên tâm. Ở đời không công việc nào có giá trị trường cửu mà thành tựu trong một sớm một chiều. Bạn muốn thấy công trình có giá trị, hãy kiên tâm. Hãy dẻo dai trì chí thì rồi cái gì sau cùng cũng

được. Những người thành công hơn người chỉ vì người ấy "đá nước khuya" giỏi thôi.

20. Trong sạch. Không gì lao tổn, dục khoét, gặm mút, rúc rĩa tâm thần bằng sắc dục. Bao giờ có một ý tưởng hắc ám về dâm ô đến trong óc bạn thì, nhanh chớp, bạn hãy tàn nhẫn sát hại nó ngay. Hãy giữ cõi lòng luôn trong sạch, để tâm hồn siêu thoát tươi tỉnh, sáng suốt.

21. Bác ái. Không gì tiểu nhân bằng ích kỷ. Tập có tâm hồn rộng rãi biết thương kẻ đau khổ, sầu buồn. Yêu mến hết mọi người, đừng vì duyên sắc, quyền lợi, thân thế mà trọng đãi một người và khinh rẻ kẻ xấu số, cô đơn.

22. Chế dục. Đa dục không bao giờ yên tâm. Muốn được cõi lòng thanh tịnh hãy hãm chế lòng tham lam của cải, chức quyền, danh vọng.

23. Hiền lương. Không bao giờ kẻ hung bạo mà gây thiện cảm được với ai. Trái lại mọi người đều mến mến kẻ hiền lương. Người hiền lương cũng có uy thế thuyết phục bằng cách "tâm" phục hơn bằng cách "lý" phục.

24. Sâu sắc. Sống ở đời đừng quá nông nổi. Hạng người giả dối hung ác nhiều hơn cỏ cú. Nên đề phòng luôn manh tâm của từng người, đừng quá vội cho ai tử tế mà đem gan ruột bộc bạch với họ. Đề phòng gắt những ai mới gặp ta mà vội vui cười tỏ ra

tử tế. Ở đời có lẽ chỉ có mẹ ta thương ta thật thôi. Ngoài ra ai khác nên dè dặt...

25. Tự tôn mà không tự ti. Tránh cái quái tính hay bắt chước người. Ta hãy là ta. Trời cho mỗi người một cái hay riêng. Lo phát triển đặc sắc của mình. Vẫn hiểu rằng cần tu tâm luyện tính ; nhưng không vì đó mà đại đột nay bắt chước lối đi của người nầy mai bắt chước điệu bộ của kẻ nọ, để rồi luôn nô lệ người mà quên phứt đi cái hay cần phát triển của bản ngã mình và không dám làm cái gì chỉ vì sợ thất bại.

26. Tỏ nhân cách thanh cao. Người ta hơn nhau là do nhân cách đáng phục, ở đời bạn đừng vì miếng ăn, manh mặc, danh dự, chức quyền... mà đổ nhào nhân cách mình xuống gót chân kẻ khác bằng cách mọp lụy, thừa dạ vô lý, lòn cúi siểm nịnh. Giá có chết có nghèo khổ, có khốn nạn thế nào, vẫn luôn tỏ nhân cách thanh cao, đáng phục.

27. Giải thoát tâm hồn. Vẫn sống chu đáo cuộc đời thực tế, song đừng chôn vùi tâm hồn trong bã vật chất. Hãy để nó siêu thoát, bay cao. Đừng quá bận tâm với việc ăn mặc, lỗi lầm, khuyết điểm kẻ khác. Hơi đâu mà bận tâm với việc "Nhỏ mọn" ! Đời ta có nhiều điều "Cao cả" phải quan tâm.

28. Dĩ ân báo oán. Đừng mong kiếm một xã hội không có thứ người thô bạo, giả dối, bạc ân, ác tâm. Và cũng đừng bắt chước họ ở chỗ tiểu nhân như

họ. Không có người ngu nào không biết phục thù, trả đũa. Bạn hãy hơn người ở chỗ "đĩ ân báo oán".

29. Tìm lạc thú trong khổ nhọc. Chịu khó ! Chịu khó ! Cố gắng chịu khó luôn, bạn sẽ gặp may mắn. Nó là lò luyện chí khí, là trường dạy thành công. Ai không quen chịu khổ nhọc mà chỉ mong đời mình êm dịu nhưng lựa luôn, thì phải coi chừng Thất bại và Tuyệt vọng đang chờ họ. Trái lại khi gặp phải ê chề khổ nhọc thì nên tin rằng mình khá cứng rắn và có thể làm nên một cái gì ở đời này.

30. Sống tùy hoàn cảnh. Hãy tùy thiên thời, địa lợi, nhân hòa mà sống, mà hành động. Đừng chúi quan, độc đoán mà mua thất bại chua cay. Ở đời không phải mọi việc đều tùy ta. Trái lại trong rất nhiều việc, ta phải tùy thời thế. Vậy bạn nên khôn ngoan, sống tùy hoàn cảnh để thành công, hạnh phúc.

31. Lãnh đạm với lời khen. Ta hiểu ta hơn ai hết. Ta có tài lực không phải do ta và nếu đang có là để phụng sự nhân quần. Đừng hao công tốn thần đi ăn mảy lời khen của kẻ khác. Ai có khen ta, ta nên lãnh đạm và khiêm tốn. Thích lời chỉ trích hơn tiếng ca ngợi vì trong lời chỉ trích có bài học dạy khôn ta, còn những tiếng khen ngợi làm ta mù quáng, đi lùi.

32. Trung dung. Hình như trên đời cái gì quá lộ cũng sai lầm. Chân lý ở trên lưỡi dao bén, trích ra

một bên là sai lầm. Bạn muốn gặp chân lý hãy trung dung. Phán đoán mà thiên lệch quá lối và tuyệt đối, đó là thái độ tinh thần của người thất học nghèo trí. Trong việc xử thế cũng vậy, bao giờ mực trung bình cũng đáng khen.

33. Quảng tâm. Trong cảnh sống hằng ngày với kẻ xung quanh, với bè bạn, bạn nên quảng tâm. Có bao giờ ai ưa người hẹp dạ. Làm cái gì có thể mặt chó sống rộng rãi với người vừa phải không đến nỗi mặt mà bao giờ cũng lợi dụng họ thành công. Ai trên đời cũng thích người có tâm hồn quảng đại. Hãy dùng miếng mồi quảng tâm mà câu người để cộng tác với người mà tranh đấu cho lý tưởng.

34. Yểm tài. Hữu xạ tự nhiên hương. Ta có tài, dần dần thiên hạ biết, không cần khoe tài. Vả lại vấn đề không phải là làm cho người ta nhận tài mình mà vấn đề là giúp ích nhân loại. Hơn nữa tài ba của cá nhân sánh với biển kiến thức của nhân loại hay sánh với tâm trí của tạo hóa có ra gì ? Sao ta lại khoe tài. Giá có bầm phứ gì, có học rộng thì hãy khoan ngoan tùy thời, tùy nơi, tùy người mà thi thố. Ngoài ra khi cần hãy yểm tài. Dùng tài tâm bậy không ai khen đã đành mà chỉ gây họa và mua oán.

35. Tĩnh. Trong cuộc sống hằng ngày gặp biến cố nguy nan nào xảy ra, gặp thiên hạ bề lý hay phải ra trước công chúng để phát biểu cảm tưởng, bạn hãy bình tĩnh. Không việc gì mà phải bấn loạn tinh thần

để rồi lính quýnh rụt rè. Bạn cứ ung dung, trầm lặng suy luận, xét đoán, đối phó. Thái độ tĩnh bao giờ cũng tích cực khiến kẻ khác tiêu cực rụt rè "ngán". Người ta tự nhiên phục kẻ trầm tĩnh. Bạn hãy tin điều ấy đi.

36. Yêu kẻ thất phu. Trong cảnh sống ít ra một lần bạn bị kẻ thất phu chạm lòng tự ái. Hãy tha lỗi cho họ và yêu mến họ như Đức Giê Su đã dạy. Hẳn bạn dư biết rằng ở trên đời có biết bao kẻ mà ta không có quyền ăn thua, chỉ nên thương tâm và nhần nhịn. Hơn nữa quân tử mà đi ăn thua với tiểu nhân thì... lỗ. Tiểu nhân sẽ dùng cái sức mạnh thô bạo của nó để trị người quân tử và người quân tử không làm sao chinh phục được cái dạ tiểu nhân, bởi lẽ tiểu nhân là dê hèn, cố chấp, thô bạo, vô lý. Nếu cần trị tiểu nhân, người ta chỉ dùng võ chứ không dùng mưu hay dụng đức. Vậy khi không cần đối phó thì nên xa lánh và tha thứ nó thì hơn.

B. Điểm tĩnh thể xác

1. Diện mạo bình thản. Dù buồn thối ruột, dù bị khổ thế nào, gặp nghịch cảnh làm sao, bạn cố giữ diện mạo bình thản. Bạn hãy làm sao cho gương mặt bạn yên như bàn thạch và tiết lộ một khí sắc trầm lặng phi thường của cõi lòng bất động.

2. Phong độ ôn hòa. Tránh cái tạt lóc chóc, lất khất, khỉ khọt, móc đá, xô đẩy đi đứng hay ngồi. Phong độ bạn lúc nào cũng khoan thai, thản nhiên,

chừng mực. Có chuyện gì gấp thế nào thầy kể nó. Lĩnh quynh cho mấy cũng không giải quyết tình thế hơn giữ trầm tĩnh. Cử động ôn hòa đi, tinh thần bạn sẽ sáng suốt và bạn sẽ hành động đắc lực.

3. **Ít nói.** Hãm khẩu. Hãm khẩu. Chỉ nói những điều cần nói cho những ai cần nghe, vào lúc phải nói mới nên nói thôi. Kể già hàm chỉ tổn thân, tổn khí lực và bán rẻ nhân cách như bèo.

4. **Nói kỹ.** Khi phải nói điều gì thì nói kỹ, rất mực tư tưởng điều mình sắp nói cho mùi rồi nói chậm rãi lập luận mạch lạc với hình thức văn chương tự nhiên, duyên dáng, dịu dàng, hấp dẫn.

5. **Nhã nhận.** Lúc nói cũng như đi đứng hay làm việc gì, tỏ ra khiêm tốn rất mực. Càng học cao, càng có quyền cao mà nhả nhận càng được kính phục, yêu thương.

6. **Lễ độ.** Thủ lễ độ với bất luận hạng người nào. Quan tâm thủ lễ cách riêng với kẻ yếu hèn, nhỏ chức. Họ là hạng người giàu tự ái nhất và cần được kính trọng nhất, vả lại khi thủ lễ ta tỏ ra tự chủ và điềm đạm. Bạn nên tỏ ra người chí cực lễ độ để nên người trầm tĩnh, thản nhiên.

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

7. **Điều bộ cân nhắc.** Bất cứ điều bộ nào của bạn cũng luôn cân nhắc mực thước. Đừng có những dáng điệu kỳ lạ, lố lằng, chường mắt. Hãy ý thức khi

ra bộ và chú ý săn sóc nó. Bạn sẽ nhờ đó trầm tĩnh hơn.

8. Dừng cử động vô ích. Những cử động tốn hao khí lực cách vô ích như cắn răng, rung đùi, nhảy nhót, trề môi, rùn vai, tróc lưỡi, búng tay... bạn nên bớt lần lần. Chúng không ích lợi gì cả mà còn làm tâm hồn ta náo động, ngoại thân ta loc chóc. Và dưới cặp mắt người giàu lương tri, chúng làm cho ta bị khi rẻ, coi thường. Hơn nữa chúng khiến ta khó tập trung tinh thần để chú ý công việc. Như vậy hành động của ta kém hiệu năng.

9. Đấy tất cả là bí quyết... Chúng tôi thiết tưởng dễ thực hành, rất hiệu nghiệm mà bạn nên thuộc nằm lòng, nên thực tập để trở thành người Điểm Tĩnh. Chúng tôi rất ghét sự nói đi nói lại, song chúng tôi buộc lòng lặp lại cũng bạn câu này : "Xin bạn hãy tự kỷ ám thị mình là người Điểm Tĩnh, tự kỷ ám thị trường kỳ, mãi miết đi, nhất định bạn sẽ là người Điểm Tĩnh thật".

c xong ngày 6/4/1997 .

Sa- éc

PHỤ LỤC

**NHỮNG DANH NGÔN
ĐÔNG TÂY KIM CỔ ĐỂ BẠN DÙNG
NHƯ ĐŨA TIÊN ĐÀO TẠO TRONG
MÌNH CHÂN TƯỚNG
"NGƯỜI ĐIỂM TÌNH"**

TIỂU DẪN

Sa- éc

Thursday, June 9, 2016

"Phần nhiều những tác vi của chúng ta là kết quả của một sự ám thị"

DALE CARNÉGLE

Không có gì lạ. Đây chỉ là một số danh ngôn Đông, Tây kim cổ, chúng tôi thu thập trong những giờ đọc sách sửa thời qua, sắp đặt lại theo một tôn chỉ giáo dục để giúp người bạn trẻ trong việc tự luyện con người của mình.

Mục đích của chúng tôi không phải là cung cấp cho bạn những danh ngôn lấy số nhiều, mà là chọn lọc một thiểu số có thể giúp bạn rèn luyện cho mình "Cái Tôi" khả quan về những phương diện thể xác, tinh thần, tâm đức và xã hội. Kể ra những câu hay đẹp Đông Tây kim cổ, phải chịu, là nhiều như cát bãi Sam. Giá soạn lục hết thì không biết mấy pho sách đầy mới chứa cho đủ. Việc đó ngoài ý muốn của chúng tôi. Chúng tôi chỉ cố góp nhặt giữa "rừng cát tư tưởng" của nhân loại một vài hòn ngọc rồi sắp theo một phương pháp giáo dục hoàn bị. Lý tưởng của phương pháp ấy là con người phải được đào

luyện cách nào cho nó có thể thi hành xong những phận sự cột trụ của nó đối với bản thân, với gia đình, với quốc gia, với nhân loại, với Tạo hóa. Pascal nói : "Con người không phải là thiên thần, cũng không phải là thú vật". Con người là một nhân vị, là một tinh thần nhập thể. Aristote định nghĩa con người rất chí lý : "Thú vật có lý trí". Một khi sinh ra trên hoàn vũ này, mỗi nhân vị phải sống nếp sống Người. Và bởi bốn biển là huynh đệ (*Corpus mysticum*), nên cá nhân không có quyền lo sống cho mình mà thôi. Người là con vật xã hội, là chi thể của thân thể nhân loại nên không được tự do sống trong xã hội như một Robinson Crusoe nơi hoang đảo mà phải ý thức sứ mệnh cứu trợ, phận sự mưu cầu hạnh phúc của mình đối với muôn họ.

Những danh ngôn tôi soạn lục đều nhám góc cạnh rèn luyện Con Người, con người sống trong xã hội người và con người có những thái độ đối thế, đối xã, đối kỷ, cách nào đó để tạo cho mình đời sống mạnh khỏe, thông minh, thánh đức, mẫn tiệp và đặc lực.

Con người nói chung và cái Tôi nói riêng, mà tôi muốn bạn kiến tạo là Con Người, là Cái Tôi toàn bị đó. Nó là lý tưởng của đời bạn. Được nó là được tất cả. Chưa có nó là còn thiếu thốn. Không có nó đời sống là đời bỏ đi.

Để đi đến mục đích mong muốn, chúng ta có

hiều phương thế mà đọc những danh ngôn hay đẹp là một. Danh ngôn thường là những tâm tình cao thượng, những tư tưởng sâu sắc, bổ ích cho việc rèn người, được tập trung trong một hay vài câu ngắn mà đầy đủ, có cái ma lực bắt ta nghĩ ngợi, phấn khởi, hối tiếc, tự tân, hay xây dựng, cao thượng, sướng vui v.v... Không có nhiều giờ rảnh để đọc những quyển sách bàn về giáo dục, chúng ta có thể tìm đọc những danh ngôn và cuộc tự luyện của chúng ta vẫn có kết quả không ít. Việc sưu tập những danh ngôn với dụng ý này thật ra là việc không khó bao nhiêu. Nếu có giờ và chịu khó bạn làm dư được.

Soạn Phụ Lục này tôi chỉ có ý giúp bạn đỡ tốn giờ thôi. Những câu đối với việc giáo dục hình như thiếu lắm. Nhưng tôi nghĩ nếu phải "quí hồ đa" thì không biết soạn lục bao nhiêu cho hết. Vấn đề quan hệ là "quí hồ tinh". Nên tôi chỉ chọn lọc những câu có chứa đựng sâu xa. Cho mỗi đầu đề nếu bạn có những tư tưởng nào hay đẹp muốn bổ khuyết thì bạn chịu khó ghi thêm vô ; điều đã chép trong sách chỉ là tối thiểu, vừa đủ cho việc tự giáo dục.

Tôi cũng xin thành thật cáo lỗi với bạn về một vài điểm của cách phân chia các lý tưởng trong phần này. Sự phân chia của tôi chỉ có giá trị tương đối. Có nhiều câu đáng lẽ ở phần Đối thế tôi sắp vào phần Đối xử. Sở dĩ có điều đó là vì tôi căn cứ vào một ý diễn trong danh ngôn có ăn thua đến lý tưởng mà tôi

nêu ra ở mỗi tiết. Những ý ấy tuy không đóng vai quan hệ trong câu nhưng bổ ích cho lý tưởng ấy. Đó là những trường hợp bất thường chớ theo nguyên tắc chung thì tôi căn cứ vào ý chánh của danh ngôn mà phân loại. Trong khi phân loại tôi chú trọng đặc biệt nhân vị, nên lấy bản ngã làm cột trụ, coi bản ngã là đối tượng của cuộc rèn luyện toàn bị, có những cách đối xử, những phận sự riêng biệt đối với những sự việc hay những hữu thể trong bảng giá trị từ dưới lên trên. Cái Tôi của bạn trước hết đối với Thế Đời phải xử sự, xử vật (chữ vật đây tôi hiểu cách chung là đồ vật chớ không hiểu theo nghĩa chữ vật trong tiếng Tiếp vật) làm sao, đối với xã hội phải làm gì cho nhân loại, quê hương, gia đình, bằng hữu, đối với bản thân phải rèn luyện thân thể, mài dũa tâm hồn, un đúc trí não làm sao.

Xem cách phân loại tư tưởng như vậy thì bạn dư biết tôi không theo một nguyên tắc nào tuyệt đối cả. Giá bây giờ lấy những danh ngôn tôi sưu tập đây bạn phân loại theo một hay nhiều hệ thống tư tưởng nào đó của bạn, bạn vẫn có thể làm được. Điều đó chứng rằng sự phân loại những danh ngôn rất tùy ở dụng ý của chúng ta và khi làm công việc này khó bề chúng ta tránh khỏi sự miễn cưỡng bởi lẽ đơn sơ là tác giả của những danh ngôn nào có ý định viết cho chúng ta phân loại theo quan niệm riêng của ta đâu. Khi đọc phần phụ lục này, chắc chắn bạn sẽ gặp

nhiều miễn cưỡng lắm và khi không đáng thỏa mãn xin lòng khoan hồng của bạn miễn thứ.

Để giúp người bạn trẻ đọc các danh ngôn có ích lợi tôi tưởng không nên quên nhắc điều này. Là xin bạn đừng đọc mấy trang sau để tìm cái lạ cái vui như khi đọc một Hoffmann, một Bồ Tùng Linh hay một Khái Hưng. Bạn hãy đọc chậm rãi, đọc nhiều lần, đọc với lòng tin tưởng ở tác động ngấm ngấm mà mãnh liệt của sự ám thị. Dale Carnegie nói : "Phần nhiều những tác vi của chúng ta là kết quả của một sự ám thị". Ông không nói vô lý. Đời sống tình cảm, xã hội của chúng ta, những lời nói, việc làm của chúng ta phần nhiều bị chi phối bởi những ý tưởng. Chúng thâm nhiễm trong màn óc chúng ta, thúc đẩy chúng ta sống động theo ý nghĩa của chúng. Có khi tư tưởng ảnh hưởng với vai trò thuần tu tư tưởng, có khi biến thành tâm tình. Trong cả hai hình thức, tư tưởng vẫn tác động mạnh mẽ. A Lich Sơn đại đế ra vào chiến trường như người ta ăn cơm bữa, coi cái chết như lông hồng chỉ vì nuôi lý tưởng làm bá chủ "hoàn cầu". Bà Mônica, mẹ của thánh Aucutinh trong nhiều năm buồn khổ, cầu nguyện, hăm mình cho ngài cải tà quy chính chỉ vì muốn con nên thánh, vì yêu mến con. Bên bờ sông Gange có hàng triệu người Ấn quỳ chài đầu gối để cầu kinh chỉ bởi họ tin rằng nước sông ấy là nước thánh. Thôi đừng nói chuyện xưa hay chuyện xa vời, bạn và tôi đây, chúng ta cũng thường hành động vì bị ám thị. Ví dụ :

Muốn mua xà bông thì bạn cương quyết mua cho được xà bông Cô Ba. Muốn mua vải thì chúng tôi nhất định mua cho được vải hiệu Cotton. Một vài ví dụ ấy chúng cho chúng ta biết rằng trong cuộc sống phần đông con người nói năng, hành động theo sự ám thị của ý tưởng. Đó chỉ mới nói về đời sống ý thức thôi, tác động của ý tưởng trong đời sống vô thức của ta còn mãnh liệt hơn nữa. Tiềm thức của chúng ta là cái kho tích trữ tất cả những ý thức, ước vọng của chúng ta. Cái kho ấy rất phức tạp, ngấm ngấm ảnh hưởng cuộc sống sinh hoạt tâm lý và sinh lý của ta không kém phần hữu thức. Về đêm có người hay mơ mộng những cuộc ái ân ít trong sạch, hay thấy những hình tượng làm họ khủng khiếp là tại trong cuộc sống qua có nhiều ý tưởng về xác thịt, về ma quỷ do cửa tiềm thức len vào tâm não họ. Có dịp tiện là chúng hoạt động. Nếu không hoạt động trong khi chúng ta vô ý thức thì chúng biến thành hữu thức, xô đẩy chúng ta thực hiện chúng bằng những lời nói, việc làm. Đức Giê Su khi nói : "Miệng thốt ra điều lòng dạ trào trăn" là tỏ ra rất sành tâm lý nhân loại. Bao giờ những mơ mộng lúc ta ngủ, những cử chỉ, lời nói, việc làm của chúng ta cũng bị ảnh hưởng của sự thực hiện các ký ức, ý tưởng, dục vọng, nằm hoặc trong hăm vô thức hoặc trong kho hữu thức của ta.

Bởi biết tác động đặc biệt ấy của những ý tưởng nên các nhà giáo dục hiện nay hay dùng phương pháp ám thị. Như những nhà buôn ám thị

khách hàng bằng quảng cáo, họ ám thị kẻ thụ giáo bằng sự lặp đi lặp lại những ý tưởng hay đẹp ; sau cùng các kẻ này thâm nhiễm những ý tưởng ấy mà không hay, rồi sống và hành động dưới ảnh hưởng của tinh thần hàm súc trong điều họ đã tiêu hóa. Riêng bạn, bạn không cần để ai ám thị mình. Bạn hãy tự ám thị.

Mỗi ngày sau khi rửa mặt sáng hay trước khi ngủ trưa bạn đọc vài câu trong phần này, đọc chậm chậm, lĩnh hội cái hay đẹp của chúng và cương quyết thi hành điều mình thấy bổ ích cho đời mình.

Việc quan hệ đầu phải là biết nhiều, là làm một hăm kiến thức về giáo dục mà là thực hiện một ý tưởng đúng. Tôi nói một ít thôi. Thật vậy. Trong xã hội, người này được chúng ta quý phục hơn người kia hình như không phải tại họ hoàn toàn mà tại họ chịu khó ăn nói, hành động xứng nhân phẩm hơn kẻ khác chút ít. Mỗi ngày bạn "Nên Người" chút ít và kiến tha lâu đầy tổ, bạn sẽ là người đáng phục nghĩa là nên Chân nhân và Thánh nhân, thứ người mà Diogene đã đốt đuốc tìm. Nếu phải thiết thời về phương diện nào mà bạn nên người được, như vậy bạn vẫn không lỗ là gì. Tu thân theo Nho giáo kia mà tác giả Đại học còn cho là việc cột trụ của con người : "tu thân vi bản" huống hồ gì việc đào luyện Cái Tôi của bạn theo quan niệm giáo dục toàn bị.

Hãy nỗ lực, thưa bạn. A.Eymieu nói : "Nghề làm người là vượt tiến khỏi mình và vượt tiến luôn".

Ngoài ra mục đích giáo dục nói trên, khi soạn phần này, tôi nghĩ đến những bạn muốn dùng danh ngôn để dẫn chứng những diễn văn của mình. Vài trăm câu không bao nhiêu nhưng tạm dùng cũng đỡ tốn giờ tìm kiếm trong nhiều sách báo.

Tôi cũng không quên những bạn trong giờ phút nhàn rỗi hay thích trở về với nội tâm bằng cách đọc tư tưởng hay đẹp để vạch cho đời mình một viễn cảnh, nơi đó họ thấy cỗi lòng khỏi bận vì những giây phút trôi buộc của vật chất, tình dục và được nếm thú vị của nhạc, của thơ, của bình yên, của nhân đức và tình yêu.

PHẦN NHẤT

ĐÔI THỂ

*"Có ích gì người được cả thế gian
mà chính mình phải hư vong và
suy bại : Quid.... proficijt homo lu-
cretur universum mundu, si au-
tem ipsum perdat et detrimentum
sui faciat ?"*

(Luc IX, 25)

TIẾT I

XỬ SỰ

1) Nhân tình. 2) Thời vận. 3) Cuộc sống. 4) Cái chết. 5) Tiếp nhân, dụng nhân. 6) Chức quyền, danh lợi. 7) Công việc.

1) 1. Cho được hành động phải muốn. Cho được muốn phải yêu. Cho được yêu phải khổ.

P. DE RAVIGNAN

2. Ngọt mật là chốn giết ruồi.

Những lời ngay thẳng là nơi thật thà.

CA DAO

3. Thay quần thay áo thay hơi.

Thay dáng thay bắp nhưng người không thay.

CA DAO

4. Người khôn con mắt đen sì

Đứa dại con mắt nửa chì nửa thau.

CA DAO